Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 29. aprillil 2021 [1]

Kohtuasi C-3/20

LR Ģenerālprokuratūras Kriminmāltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa
versus
AB,
CE ja
MM investīcijas SIA

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rīgas rajona tiesa (Riia rajoonikohus, Läti))

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 343 – Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikiri – Artikkel 39 – Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide protokoll – Artikli 22 esimene lõik – Euroopa Keskpanga otsuseid tegeva organi liige – Liikmesriigi keskpanga president – Artikli 11 punkt a – Kohtulik puutumatus – Puutumatuse kehtima jäämine pärast ametist lahkumist – Liidu ametnike ametikohustuste täitmisel tehtud teod – Funktsionaalne immuniteet – ELTL artikkel 130 – EKP, EKPSi ja liikmesriikide keskpankade sõltumatus – Artikkel 18 – Vastastikune koostöö – ELL artikli 4 lõige 3 – Lojaalse koostöö põhimõte – Artikkel 17 – EKP poolt immuniteedi äravõtmine – Liidu huvid – Immuniteet kohtus toimuva põhimenetluste suhtes – Immuniteet riigi kohaldatud tõkendite suhtes

I. Sissejuhatus

1. Kas liikmesriigi keskpanga presidendi suhtes, kes on ühtlasi Euroopa Keskpanga (edaspidi „EKP“) nõukogu liige, võib algatada liikmesriigis kriminaalmenetluse või on see vastuolus liidu õigusest tuleneva immuniteediga? See küsimus esitatakse käesolevas eelotsusemenetluses, mis tuleneb Lätis riigi keskpanga (Läti Pank) endise presidendi suhtes algatatud kriminaalmenetlusest, mille ese on altkäemaksu võtmine ja rahapesu seoses ühe Läti panga suhtes algatatud usaldatavusnõuete täitmise järelevalve menetlusega.

[1] Algkeel: saksa.

2. Protokolli (nr 7) Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide kohta (edaspidi „liidu privileegide ja immuniteetide protokoll“)[2] artikli 11 punkti a kohaselt on liidu ametnikel ja muudel teenistujatel kõikides liikmesriikides kohtulik puutumatus oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse määrata kindlaks selle puutumatuse ulatus.

3. Käesoleva kohtuasja esimene erijoon seisneb selles, et liikmesriikide keskpankade presidendid on küll liikmesriikide asutused, kuid samal ajal määravad nad Euroopa Keskpanga nõukogu liikmetena Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) raames kindlaks euroala rahapoliitika ning täidavad alates pangandusliidu loomisest ka järelevalveülesandeid ühtse järelevalvemehhanismi määruse[3] alusel. Selleks et selgitada, kas süüdistatavaks oleval keskpanga presidendil on protokolli kohaselt puutumatus, tuleb neid erinevaid funktsioone üksteisest selgelt eristada.

4. Teiseks – arvestades kriminaalmenetluse lubatavust keskpanga endise presidendi kui põhikohtuasja süüdistatava suhtes – tuleb selgitada, millist rolli mängib asjaolu, et EKP, liikmesriikide keskpangad ja nendes pankades otsuseid tegevate organite liikmed täidavad ELTL artikli 130 kohaselt oma ülesandeid täiesti sõltumatult. Lõppkokkuvõttes tuleb käesoleval juhul seega jõuda selleni, et liikmesriikide õiguskaitsehuvi ja liidu huvi oma institutsioonide toimimise vastu oleksid õiglases tasakaalus.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL)

5. EKPSi juhtimine on kindlaks määratud ELTL artikli 129 lõikes 1:

„EKPSi juhivad Euroopa Keskpanga otsuseid tegevad organid, milleks on nõukogu ja juhatus.“

6. ELTL artikkel 130 sätestab EKP, EKPSi ja liikmesriikide keskpankade sõltumatuse:

„Kasutades volitusi ning täites ülesandeid ja kohustusi, mis on neile pandud aluslepingutega ja EKPS ja EKP põhikirjaga, ei taotle ega saa Euroopa Keskpank ega ükski riigi keskpank ega ükski nende otsuseid tegeva organi liige mingeid juhiseid liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, ühegi liikmesriigi valitsuselt ega üheltki teiselt organilt. Liidu institutsioonid, organid või asutused ning liikmesriikide valitsused kohustuvad seda põhimõtet austama ega püüa mõjutada Euroopa Keskpanga või riikide keskpankade otsuseid tegevate organite liikmeid nende ülesannete täitmisel.“

7. ELTL artikli 282 lõige 1 määratleb EKPSi järgmiselt.

„Euroopa Keskpank koos riikide keskpankadega moodustab Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS). Euroopa Keskpank teostab koos euro kasutusele võtnud ja eurosüsteemi moodustavate liikmesriikide keskpankadega liidu rahapoliitikat.“

2 ELT 2016, C 202, lk 266.

3 Nõukogu 15. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT 2013, L 287, lk 63).

8. ELTL artikli 283 lõige 1 määrab kindlaks, kes on Euroopa Keskpanga nõukogu liikmed:

„Euroopa Keskpanga nõukogu koosneb Euroopa Keskpanga juhatuse liikmetest ja nende liikmesriikide keskpankade presidentidest, mille rahaühik on euro."

9. ELTL artikkel 343 on põhjapaneva tähtsusega säte liidu privileegide ja immuniteetide kohta:

„Liidul on liikmesriikide territooriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuniteedid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud 8. aprilli 1965. aasta Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide protokollis. Seesama kehtib Euroopa Keskpanga ja Euroopa Investeerimispanga kohta."

2. EKPSi ja EKP põhikiri

10. Protokolli (nr 4) Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta[4] artikkel 12.1 sätestab EKP otsuseid tegevate organite ülesanded:

„EKP nõukogu võtab vastu EKPS-le aluslepingute ja käesoleva põhikirjaga antud ülesannete täitmiseks vajalikud suunised ja otsused. EKP nõukogu määratleb liidu rahapoliitika, vajaduse korral ka otsused, mis on seotud rahapoliitiliste vahe-eesmärkidega, põhiliste intressimääradega ja valuutareservi eraldamisega EKPS-le, ning annab nende rakendamiseks vajalikud suunised.

[…]

Võimalikuks ja kohaseks peetaval määral ning piiramata käesoleva artikli sätete kohaldamist võib EKP kasutada riikide keskpanku tehinguteks, mis moodustavad osa EKPS ülesannetest."

11. EKPSi ja EKP põhikirja artikkel 14 käsitleb liikmesriikide keskpankasid:

„[…]

14.2. Eelkõige sätestavad riikide keskpankade põhikirjad, et riigi keskpanga juhataja ametiaeg ei ole lühem kui viis aastat.

Juhatajat võib ametist vabastada ainult juhul, kui ta ei vasta enam tingimustele, mis on vajalikud tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsises üleastumises. Niisuguse otsuse peale võib asjasse puutuv juhataja või EKP nõukogu esitada Euroopa Kohtusse hagi aluslepingute või mõne selle kohaldamist puudutava õigusnormi rikkumise alusel. Sellist kohtuasja tuleb alustada kahe kuu jooksul pärast otsuse avaldamist või selle teatavakstegemist hagejale või selle puudumisel päevast, millal see hagejale teatavaks sai.

14.3. Riikide keskpangad on EKPSi lahutamatu osa ning nad toimivad kooskõlas EKP suuniste ja juhistega. EKP nõukogu astub vajalikud sammud, et tagada EKP suunistest ja juhistest kinnipidamine, ja nõuab, et tema käsutusse antaks kogu vajalik informatsioon.

14.4. Riigi keskpank võib täita muid funktsioone peale käesolevas põhikirjas loetletute, välja arvatud juhul, kui EKP nõukogu antud häälte kahe kolmandiku enamusega leiab, et see segab

[4] ELT 2016, C 202, lk 230.

EKPSi eesmärkide ja ülesannete täitmist. Niisuguseid funktsioone täidetakse riikide keskpankade vastutusel ja kulul ning neid ei loeta EKPS funktsioonide osaks."

12. EKPSi ja EKP põhikirja artikli 39 ese on privileegid ja immuniteedid:

„Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli tingimuste kohaselt on EKP-l liikmesriikide territooriumil need privileegid ja immuniteedid, mis on vajalikud tema ülesannete täitmiseks."

13. EKPSi ja EKP põhikirja artikkel 44 käsitleb EKP üldnõukogu:

„44.1. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 129 lõike 1 kohaldamist, luuakse EKP kolmanda otsuseid tegeva organina üldnõukogu.

44.2. Üldnõukogusse kuuluvad EKP president ja asepresident ning riikide keskpankade juhatajad. […]."

3. Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide protokoll

14. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikkel 8 sätestab Euroopa Parlamendi liikmete immuniteedi seoses avaldatud arvamuste või antud häältega:

„Euroopa Parlamendi liikmeid ei või üle kuulata, nende suhtes tõkendit kohaldada ega neid kohtumenetlusele allutada nende poolt oma kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häälte tõttu."

15. Protokolli artikkel 9 sätestab Euroopa Parlamendi liikmete immuniteedi istungjärkude ajal:

„Euroopa Parlamendi istungjärkude ajal on Euroopa Parlamendi liikmetel:

a) oma riigi territooriumil samasugune immuniteet nagu selle riigi parlamendi liikmetel;

b) teise liikmesriigi territooriumil immuniteet tõkendite ja kohtumenetluse suhtes.

Euroopa Parlamendi liikmete immuniteet kehtib ka siis, kui nad sõidavad Euroopa Parlamendi istungipaika ja sealt tagasi.

Immuniteedile ei saa tugineda, kui parlamendiliige tabatakse õiguserikkumiselt, ning see ei takista Euroopa Parlamendil kasutamast õigust oma liikme immuniteet ära võtta."

16. Sama protokolli artikli 10 esimene lõik käsitleb liikmesriikide esindajaid:

„Liidu institutsioonide töös osalevatele liikmesriikide esindajatele, nende nõuandjatele ja tehnilistele asjatundjatele võimaldatakse oma kohustusi täites ning kohtumispaika ja sealt tagasi sõites tavapärased privileegid, immuniteedid ja soodustused."

17. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkt a on sõnastatud järgmiselt:

„Iga liikmesriigi territooriumil on liidu ametnikel ja muudel teenistujatel nende kodakondsusest olenemata järgmised privileegid ja immuniteedid:

a) kohtulik puutumatus oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste suhtes, kui ei tulene teisiti asutamislepingute sätetest, mis käsitlevad ühelt poolt ametnike ja muude teenistujate vastutust liidu ees ning teiselt poolt Euroopa Liidu Kohtu pädevust vaidlustes liidu ning nende ametnike ja muude teenistujate vahel. Neile jääb see puutumatus ka pärast nende ametist lahkumist;".

18. Selle protokolli artikkel 17 sätestab:

„Liidu ametnikele ja muudele teenistujatele antakse privileegid, immuniteedid ja soodustused üksnes liidu huvides.

Iga liidu institutsioon peab ametnikule või muule teenistujale antud immuniteedi ära võtma alati, kui kõnealune institutsioon leiab, et sellise immuniteedi äravõtmine ei ole vastuolus liidu huvidega."

19. Sama protokolli artikkel 18 näeb ette:

„Käesoleva protokolli kohaldamisel teevad liidu institutsioonid koostööd asjaomaste liikmesriikide vastutavate ametiasutustega."

20. Privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 22 esimene lõik sätestab:

„Käesolevat protokolli kohaldatakse ka Euroopa Keskpanga, selle organite liikmete ja selle personali suhtes, ilma et see piiraks Euroopa Keskpankade Süsteemi ning Euroopa Keskpanga põhikirja käsitleva protokolli sätete kohaldamist."

4. Ühtse järelevalvemehhanismi määrus

21. Alates 4. novembrist 2014 täidab EKP talle ühtse järelevalvemehhanismi määrusega antud eriülesandeid seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga.[5]

22. Viidatud määruse põhjendused 28 ja 29 on sõnastatud järgmiselt:

„(28) Järelevalveülesanded, mida ei anta EKP-le, peaksid jääma riiklikele asutustele. Need ülesanded peaksid hõlmama õigust […] takistada finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil […].

(29) Kui see on asjakohane, peaks EKP tegema täielikult koostööd riiklike asutustega, kelle pädevusse kuulub […] rahapesu vastane võitlus."

[5] Vt viidatud määruse artikli 33 lõike 2 esimene lõik.

23. Sama määruse artiklis 4 on loetletud EKP-le antud ülesanded:

„1. EKP-l on artikli 6 raamistikus […] ainupädevus täita usaldatavusnõuete täitmise järelevalve eesmärgil järgmisi ülesandeid seoses kõigi osalevates liikmesriikides asutatud krediidiasutustega:

a) krediidiasutustele tegevuslubade andmine ja krediidiasutuste tegevuslubade kehtetuks tunnistamine artikli 14 kohaselt;

[…]

d) vastavuse tagamine artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus osutatud õigusaktidele, millega kehtestatakse krediidiasutuste usaldatavusnõuded seoses omavahendite, väärtpaberistamise, riskide kontsentreerumise piirangute, likviidsuse, finantsvõimenduse ning aruandluse ja teabe avalikustamisega kõnealustes küsimustes;

e) vastavuse tagamine artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus osutatud õigusaktidele, millega kehtestatakse krediidiasutustele usaldusväärse juhtimiskorra nõuded, sealhulgas asjakohased nõuded krediidiasutuste juhtimise eest vastutavate isikute, riskijuhtimisprotsesside, sisekontrollimehhanismide, tasustamispoliitika ja -tavade ning tõhusate sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsesside, sealhulgas sisereitingute mudelite jaoks;

f) järelevalvemenetluste teostamine […], et otsustada, kas krediidiasutuste rakendatav kord, strateegiad, protsessid ja mehhanismid ning nende asutuste omavahendid tagavad nende riskide usaldusväärse juhtimise ja piisava katmise, ning kõnealuse järelevalvemenetluse alusel liidu õiguses konkreetselt sätestatud juhtudel krediidiasutustele konkreetsete täiendavate omavahendite, konkreetsete avaldamis- ja likviidsusnõuete ja muude meetmete kehtestamine konkreetsetel juhtudel, mis on tehtud pädevate asutuste jaoks võimalikuks asjakohase liidu õigusega;

[…].“

24. Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikkel 6 reguleerib koostööd, mida teevad EKP ja liikmesriikide pädevad asutused, kellest ühtne järelevalvemehhanism viidatud artikli lõike 1 kohaselt koosneb. Artikli 6 lõike 4 kohaselt tuleb usaldatavusnõuete täitmise järelevalve seisukohalt eristada olulisi krediidiasutusi ja vähem olulisi krediidiasutusi, kusjuures viimaste üle teostavad põhimõtteliselt järelevalvet riiklikud asutused. Erand kehtib artikli 4 lõike 1 punktis a nimetatud järelevalveülesannete puhul, mida täidab alati EKP. Artikli 6 lõiked 5 ja 6 on sõnastatud järgmiselt:

„5. Lõikes 4 osutatud krediidiasutuste puhul […]

a) väljastab [EKP] riiklikele pädevatele asutustele määrusi, suuniseid või üldisi juhiseid, mille kohaselt riiklikud pädevad asutused täidavad artiklis 4, välja arvatud selle lõike 1 punktides a ja c, kindlaks määratud ülesandeid ja võtavad vastu järelevalveotsuseid.

[…];

b) kui see on vajalik kõrgete järelevalvestandardite järjepideva kohaldamise tagamiseks, võib EKP igal ajal kas omal algatusel pärast riiklike pädevate asutustega konsulteerimist või riikliku pädeva asutuse taotlusel otsustada teostada ise vahetult kõiki asjakohaseid volitusi ühe või enama lõikes 4 osutatud krediidiasutuse puhul, […];

c) teostab EKP süsteemi toimimise üle järelevalvet […];

[…]

6. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 5 kohaldamist, täidavad riiklikud pädevad asutused artikli 4 lõike 1 punktides b, d–g ja i osutatud ülesandeid ja vastutavad nende täitmise eest ning võtavad vastu kõik asjakohased järelevalveotsused seoses käesoleva artikli lõike 4 esimeses lõigus osutatud krediidiasutustega […].

[…]

Riiklikud pädevad asutused annavad EKP-le korrapäraselt aru käesoleva artikli alusel võetud meetmete kohta.

[…]."

25. Seoses järelevalvega kuulub EKP erivolituste hulka tegevusloa kehtetuks tunnistamine selle määruse artikli 14 lõike 5 alusel:

„Kui lõikest 6 ei tulene teisiti, võib EKP asjakohases liidu õiguses sätestatud juhtudel tegevusloa kehtetuks tunnistada omal algatusel pärast sellise osaleva liikmesriigi riikliku pädeva asutusega konsulteerimist, kus krediidiasutus on asutatud, või sellise liikmesriigi riikliku pädeva asutuse ettepaneku alusel. […]

Kui lõike 1 kohaselt tegevusloa andmiseks ettepaneku teinud riiklik pädev asutus leiab, et asjakohase siseriikliku õiguse kohaselt tuleb tegevusluba kehtetuks tunnistada, teeb ta EKP-le vastava ettepaneku. Sellisel juhul teeb EKP otsuse ettepandud kehtetuks tunnistamise kohta, võttes täielikult arvesse riikliku pädeva asutuse esitatud kehtetuks tunnistamise põhjendust."

26. Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikkel 26 käsitleb järelevalvenõukogu:

„1. EKP-le antud ülesandeid kavandab ja täidab täielikult siseüksus, mis koosneb esimehest ja aseesimehest, kes nimetatakse ametisse vastavalt lõikele 3, ja neljast EKP esindajast, kes nimetatakse ametisse vastavalt lõikele 5, ja iga osaleva liikmesriigi riikliku pädeva asutuse ühest esindajast (edaspidi „järelevalvenõukogu"). Kõik järelevalvenõukogu liikmed tegutsevad liidu kui terviku huvides.

Kui pädevaks asutuseks ei ole keskpank, võib käesolevas lõikes osutatud järelevalvenõukogu liige otsustada kaasata esindaja liikmesriigi keskpangast. Lõikes 6 sätestatud hääletuskorra kohaldamiseks loetakse ühe ja sama liikmesriigi mitme asutuse esindajad kokku üheks liikmeks.

[…]

8. Ilma et see piiraks artikli 6 kohaldamist, teeb järelevalvenõukogu ettevalmistustööd seoses EKP-le antud järelevalveülesannetega ja esitab EKP nõukogule lõplikud otsuste eelnõud EKP nõukogu poolt vastuvõtmiseks vastavalt EKP kehtestatavale menetlusele."

5. Kapitalinõuete direktiiv

27. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet („Capital Requirements Directive", edaspidi „kapitalinõuete direktiiv")[6], artiklis 18 on sätestatud tegevusloa kehtestuks tunnistamise materiaalõiguslikud tingimused:

„Pädevad asutused võivad krediidiasutusele antud tegevusloa kehtetuks tunnistada üksnes siis, kui krediidiasutus:

[…]

c) ei vasta enam nendele tingimustele, mille alusel tegevusluba anti;

d) ei täida enam määruse (EL) nr 575/2013 III, IV või VI osas sätestatud või käesoleva direktiivi artikli 104 lõike 1 punkti a või artikli 105 alusel kehtestatud usaldatavusnõudeid või kui on põhjust arvata, et ta ei suuda täita kohustusi oma võlausaldajate ees, eelkõige ei suuda tagada talle hoiustajate poolt usaldatud varade turvalisust;

e) vastab ühele muudest tingimustest, mille puhul siseriiklikud õigusaktid näevad ette tegevusloa kehtetuks tunnistamise;

f) paneb toime artikli 67 lõikes 1 osutatud rikkumise."

6. Ühtse järelevalvemehhanismi raammäärus

28. Euroopa Keskpanga 16. aprilli 2014. aasta määruse (EL) nr 468/2014, millega kehtestatakse raamistik Euroopa Keskpanga ja riiklike pädevate asutuste vaheliseks ning riiklike määratud asutustega tehtavaks koostööks ühtse järelevalvemehhanismi raames[7], artikkel 83 kannab pealkirja „EKP otsus tegevusloa kehtetuks tunnistamise kohta". Selle artikli lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. EKP võtab otsuse tegevusloa kehtetuks tunnistamise kohta vastu viivitamata. EKP võib seejuures kehtetuks tunnistamise otsuse eelnõu heaks kiita või tagasi lükata.

2. Otsuse tegemisel võtab EKP arvesse järgmist: a) oma hinnangut kehtetuks tunnistamist õigustavate asjaolude kohta; b) asjakohastel juhtudel riikliku pädeva asutuse kehtetuks tunnistamise otsuse eelnõu; c) konsulteerimist riikliku pädeva asutusega ning, kui riiklik pädev asutus ei ole riiklik kriisilahendusasutus, riikliku kriisilahendusasutusega (koos riikliku pädeva asutusega edaspidi „riiklikud asutused"); d) krediidiasutuse esitatud märkusi […]."

6 Ühtlasi direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT 2013, L 176, lk 338). Artikli 18 hilisem muutmine Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiviga (EL) 2019/878 (ELT 2019, L 150, lk 253) ei ole käesoleval juhul asjakohane.

7 EKP/2014/17 (ELT 2014, L 141, lk 1).

B. Läti õigus

29. Läti kriminaalmenetluse seadustiku (Kriminālprocesa likums)[8] artikkel 120 sisaldab loetelu ametiisikutest, kellele on antud puutumatus. Läti Panka ja selle presidenti ei ole seal nimetatud.

30. Nimetatud seadustiku artiklis 404 on sätestatud, et prokuratuur esitab pädevale asutusele põhimõtteliselt ettepaneku anda luba kriminaalmenetluse algatamiseks isiku suhtes, kellel on seaduse alusel kriminaalmenetluses puutumatus, kui prokuratuur leiab, et on alust võtta isik kriminaalvastutusele. Ettepanekule lisatakse teave tõendite kohta, mis tõendavad selle isiku süüd, kelle puutumatuse äravõtmist taotletakse.

31. Läti karistusseadustiku (Krimināllikums)[9] kohaselt kohaldatakse kriminaalkaristust mh rahapesu (artikkel 195) ja altkäemaksu võtmise (artikkel 320) korral.

III. Kohtuasja asjaolud ja põhikohtuasi

32. Alates 21. detsembrist 2001 oli AB, süüdistatav põhikohtuasjas (edaspidi „süüdistatav"), Latvijas Banka (Läti Vabariigi keskpank, edaspidi „Läti Pank") president. Selle ülesande täitmisel oli tal õigus osaleda koosolekutel, mida korraldas Finanšu un kapitāla tirgus komisija (finants- ja kapitaliturgude komisjon, edaspidi „FKTK") nõukogu, kes vastutab Läti krediidiasutustele tegevuslubade andmise ja nimetatud krediidiasutuste üle järelevalve tegemise eest.

33. Trasta Komercbanka AS (edaspidi „Trasta Komercbanka") on Läti krediidiasutus, kellele FKTK oli 1991. aastal andnud tegevusloa finantsteenuste osutamiseks. Alates 4. novembrist 2014 täitis FKTK EKP-le ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 4 lõike 1 punktide b, d–g ja i alusel antud ülesandeid Trasta Komercbanka suhtes.[10]

34. FKTK 5. veebruari 2016. aasta ettepaneku põhjal tunnistas EKP 3. märtsi 2016. aasta otsusega, mis asendati 11. juuli 2016. aasta otsusega, ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 4 lõike 1 punkti a alusel koostoimes sama määruse artikli 14 lõikega 5 ja ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikli 83 lõikega 1 kehtetuks Trasta Komercbankale antud krediidiasutuse tegevusloa.[11]

35. 15. veebruaril 2018 algatas Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojsi (korruptsiooni ennetamise ja tõkestamise büroo, Läti) süüdistatava suhtes kriminaalmenetluse, milles teda süüdistati altkäemaksu võtmises seoses Lätis Trasta Komercbanka suhtes toimunud järelevalvemenetlusega, mis oli eelnenud tegevusloa kehtetuks tunnistamisele.

36. Täpsemalt süüdistatakse süüdistatavat esimesena selles, et ta võttis Trasta Komercbanka nõukogu esimehelt ja aktsionärilt vastu 7490 eurot maksnud puhkusereisi, mis kestis 20. augustist 2010 kuni 30. augustini 2010. Selleks nõustas ta nimetatud isikut enne 2015. aasta lõppu õigusvastaselt, kasutades muu hulgas talle ametikohustuste täitmisel õiguspäraselt teatavaks saanud teavet järelevalve- ja kontrollimeetmete kohta, mida FKTK oli võtnud Trasta

8 Latvijas Vēstnesis (Läti Vabariigi ametlik väljaanne), 11.5.2005, nr 74.

9 Latvijas Vēstnesis nr 199/200, 8.7.1998.

10 Vt ühtse järelevalvemenetluse määruse artikli 6 lõige 6.

11 See juhtum oli ja on mitme Euroopa Liidu Kohtu menetluses oleva kohtuasja ese, vt 12. septembri 2017. aasta kohtumäärus Fursin jt *vs.* EKP (T-247/16, ei avaldata, EU:T:2017:623); 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus EKP jt *vs.* Trasta Komercbanka jt (C-663/17 P, C-665/17 P ja C-669/17 P, EU:C:2019:923) ning pooleliolev kohtuasi Trasta Komercbanka jt *vs.* EKP (T-698/16).

Komercbanka suhtes. Kõnealuse nõustamise esemeks olid väidevalt järgmised punktid: esiteks Trasta Komercbanka suutmatus tagada jätkusuutlikult tõhus sisekontrollisüsteem, et tagada Läti rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise seaduses sätestatud nõuete järgimine; teiseks aktsiakapitali nõutav suurendamine olulise osaluse tagamiseks ja kolmandaks vajalikud meetmed investorite (aktsionäride) kaasamiseks. Neid küsimusi käsitles FKTK ajavahemikus 29. juulist 2009 kuni 31. detsembrini 2015 korraldatud kontrollidel korduvalt, kusjuures väidetavalt aitas süüdistatav sõnastada vastuseid küsimustele, mida FKTK kontrollimise käigus esitas, ning andis Trasta Komercbankale nõu, kuidas kontrolli käigus käituda.

37. Teisena pannakse talle süüks, et ajavahemikul 23. augustist 2012 kuni 9. maini 2013 võttis ta vastu 500 000 euro suuruse altkäemaksu pakkumise Trasta Komercbanka nõukogu asepresidendilt ja aktsionärilt ning sai viimati nimetatu või kaassüüdistatavaks oleva vahendaja käest poole sellest summast – 250 000 eurot. Vastutasuks nõustas süüdistatav Trasta Komercbankat pärast 23. augustit 2012 ja kuni 31. detsembrini 2015 FKTK korraldatud järelevalve küsimustes ja abistas teda FKTKga peetud kirjavahetuse koostamisel. Selle tulemusel tühistas FKTK osaliselt piirangud Trasta Komercbanka tegevustele. Ülejäänud osa altkäemaksust jäi süüdistataval saamata, kuna FKTK jättis teise osa piirangutest kehtima ja kehtestas lisaks ka muid piiranguid Trasta Komercbanka tegevustele.

38. Korruptsiooni ennetamise ja tõkestamise büroo kahe süüdistuse kohaselt ei osalenud süüdistatav kuni FKTK ettepanekuni tunnistada Trasta Komercbanka tegevusluba kehtetuks FKTK nõukogu koosolekutel, kus käsitleti Trasta Komercbanka usaldatavusnõuete täitmise järelevalve küsimusi. Seetõttu rikkus ta oma kohustusi eelkõige seetõttu, et sellega seoses ei takistanud ta Trasta Komercbanka omavahendite koefitsiendi ja likviidsusnõuete halvenemist ega hoidnud ära rahapesu võimalust selles krediidiasutuses.

39. Lõpuks investeeris süüdistatav 2012. ja 2013. aastal märkimisväärse 250 000 euro suuruse altkäemaksusumma kaassüüdistatavaks oleva ettevõtja vahendusel varjatult ühte hoonesse.

40. Pädev prokurör esitas 28. juunil 2018 Rīgas rajona tiesas (Riia rajoonikohus, Läti) kõigepealt süüdistuse altkäemaksu võtmises, millele 24. mail 2019 lisandus rahapesusüüdistus.

41. Süüdistatava viimane ametiaeg Läti Panga presidendina lõppes 20. detsembril 2019.

42. Rīgas rajona tiesa (Riia rajoonikohus) algatas kriminaalasjas esimese astme kohtuna kohtumenetluse ja peab nüüd tegema otsuse kriminaalmenetluse raames kohtuliku uurimise alustamise kohta.

IV. Eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

43. Kuna Rīgas rajona tiesal (Riia rajoonikohus) on sellega seoses kahtlusi liidu privileegide ja immuniteetide protokollis ette nähtud immuniteetide kohaldatavuse ja ulatuse suhtes, peatas kohus 20. detsembri 2019. aasta määrusega menetluse ja esitas Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas protokolli liidu privileegide ja immuniteetide kohta artikli 11 punkt a ja artikli 22 esimene lõik on kohaldatavad Euroopa Keskpanga nõukogu liikme ametikohale, millest tulenevaid ülesandeid täidab liikmesriigi keskpanga president, nimelt Läti Panga president?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas need sätted tagavad sellele isikule jätkuvalt puutumatuse kriminaalmenetluse suhtes isegi pärast seda, kui ta on liikmesriigi keskpanga presidendi ja seega Euroopa Keskpanga nõukogu liikme ametikohalt lahkunud?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas see puutumatus puudutab üksnes „kohtulikku" puutumatust, nagu on märgitud protokolli liidu privileegide ja immuniteetide kohta artikli 11 punktis a, või laieneb see ka kriminaalmenetluse läbiviimisele, sealhulgas süüdistusakti esitamisele ja tõendite kogumisele? Kas juhul, kui puutumatus on kohaldatav kriminaalmenetluse läbiviimisele, mõjutab see asjaolu tõendite kasutamise võimalust?

4. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas protokolli liidu privileegide ja immuniteetide kohta artikli 11 punkt a koostoimes selle protokolli artikliga 17 võimaldab menetluse eest vastutaval isikul või vastavas menetlusstaadiumis kohtukoosseisul hinnata Euroopa Liidu huvi olemasolu selles menetluses ja ainult juhul, kui selle huvi olemasolu on tuvastatud – nimelt, kui tegevus, milles süüdistatavat süüdistatakse, on seotud tema ülesannete täitmisega Euroopa Liidu institutsioonis –, paluda asjaomasel institutsioonil, st Euroopa Keskpangal sellelt isikult puutumatus ära võtta?

5. Kas protokolli liidu privileegide ja immuniteetide kohta kohaldamisel peab Euroopa Liidu huvi olemasolu olema alati otseselt seotud otsustega või toimingutega, mida tehakse ametiülesannete täitmisel Euroopa Liidu institutsioonis? Nimelt, kas niisuguse ametniku suhtes tohib teha kriminaalmenetluse toimingu, kui talle esitatud süüdistus ei ole seotud tema ülesannetega Euroopa Liidu institutsioonis, vaid tegevusega tema ametiülesannete täitmisel liikmesriigis?"

44. Eelotsuse küsimuste kohta esitasid kirjalikud seisukohad süüdistatav, Läti Vabariik, Itaalia Vabariik, Euroopa Keskpank ja Euroopa Komisjon, samad isikud osalesid ka 26. jaanuaril 2021 toimunud kohtuistungil. Kõnealusel kohtuistungil esitasid oma seisukohad ka kaassüüdistatav CE ja LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa (Läti Vabariigi riigiprokuratuuri büroo kriminaalosakonna eriti tähtsate asjade uurimisteenistus).

V. Õiguslik hinnang

45. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus on algatatud Läti Panga endise presidendi suhtes kriminaalmenetlus, milles teda süüdistatakse muu hulgas altkäemaksu võtmises seoses ühe Läti panga usaldatavusnõuete täitmise järelevalve menetlusega. Läti õiguse kohaselt ei või kohus alustada kriminaalmenetluse raames kohtulikku uurimist, kui seda ei luba teha süüdistatava puutumatus.

46. On tõsi, et Läti õiguses ei ole ette nähtud Läti Panga või selle organite puutumatust. Siiski on liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a kohaselt liidu ametnikel ja muudel teenistujatel kõikides liikmesriikides kohtulik puutumatus „oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude" suhtes. Selle protokolli artikli 22 esimese lõigu kohaselt kohaldatakse seda ka EKP, selle organite liikmete ja selle personali suhtes. Riikide keskpangad on ELTL artikli 282 lõike 1 esimese lause kohaselt osa EKPSist ning nende presidendid kuuluvad – juhul kui asjaomane liikmesriik kuulub eurosüsteemi[12] – EKP nõukogusse, mis on EKP kõrgeim otsuseid tegev organ.

[12] Vt ELTL artikli 283 lõige 1.

47. Seda arvestades soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotluses esitatud viie küsimusega lõppkokkuvõttes teada, kas liidu privileegide ja immuniteetide protokolli sätted, eelkõige artikli 11 punkt a, mis sätestab kohtuliku puutumatuse ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes, on põhikohtuasja asjaoludel kohaldatavad Läti Panga endise presidendi suhtes, kes on süüdistatav, ja millised konkreetsed tagajärjed tulenevad sellest eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva kriminaalmenetluse jaoks.

48. Selleks tuleb kõigepealt esimesele kolmele eelotsuse küsimusele vastates välja selgitada, millistel tingimustel kohaldatakse liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a ette nähtud puutumatust tegude suhtes, mida on oma ametikohustuste täitmisel teinud liikmesriigi keskpanga president, ning milline on selle puutumatuse ulatus. Seejuures tuleb muu hulgas selgitada – mis on kolmanda küsimuse esimese osa ese –, kas protokolli artikli 11 punkt a puudutab ka kriminaalvastutusele võtmise lubatavust (vt selle kohta allpool jaotis A).

49. Seejärel tuleb neljandale eelotsuse küsimusele vastates analüüsida, kuidas ja kes peab konkreetsel juhul kindlaks tegema, kas süüdistatavale süüks pandavad teod on hõlmatud privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a ette nähtud puutumatusega ning millistel tingimustel võib selle puutumatuse ära võtta (vt selle kohta allpool jaotis B).

50. Sellega seoses tuleb käsitleda ka küsimust, kas konkreetsel juhul, mil tegemist on keskpanga presidendiga, võib asjakohane olla ulatuslikum puutumatus. Seda küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus viiendas eelotsuse küsimuses, millega ta soovib sisuliselt teada, kas liidu õigusega on vastuolus toimingud, mida on tehtud keskpanga presidendi suhtes algatatud kriminaalmenetluses, mis ei puuduta talle liidu õigusest tulenevaid ülesandeid (vt selle kohta allpool jaotis C).

51. Lõpuks tuleb veel kolmanda küsimuse teisele osale vastates selgitada, milline on protokolli artikli 11 punktis a ette nähtud puutumatuse rikkumise õiguslik tagajärg (vt selle kohta allpool jaotis D).

A. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli kohaldatavus ja asjakohase puutumatuse ulatus (esimene kuni kolmas eelotsuse küsimus)

1. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli asjasse puutuvad sätted (esimene ja teine eelotsuse küsimus)

52. Nagu eespool juba märgitud, kohaldatakse liidu privileegide ja immuniteetide protokolli selle artikli 22 esimese lõigu kohaselt ka EKP, selle organite liikmete ja selle personali suhtes. EKP kõrgeim otsuseid tegev organ on EKP nõukogu, mis koosneb ELTL artikli 283 lõike 1 kohaselt EKP juhatuse liikmetest ja nende liikmesriikide keskpankade presidentidest, mille rahaühik on euro. [13]

53. On tõsi, et põhikohtuasjas esitatud süüdistus puudutab tegusid, mis tehti alates 2010. aasta keskpaigast kuni 2015. aasta lõpuni, seega osaliselt ajal enne Läti liitumist euroalaga 1. jaanuaril 2014 ja järelikult ajal, mil süüdistatav ei olnud EKP nõukogu liige. Kõikide liikmesriikide keskpankade juhatajad kuuluvad siiski EKPSi ja EKP põhikirja artikli 44.2 esimese

[13] Vt 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punktid 76, 79 ja 81).

lause kohaselt üldnõukogusse, mis on sama põhikirja artikli 44.1 kohaselt EKP kolmas otsuseid tegev organ. Selle liige oli süüdistatav seega juba alates Läti liitumisest Euroopa Liiduga 1. mail 2004 ja niisiis kogu süüdistusega hõlmatud ajavahemiku vältel.

54. Liidu privileegide ja immuniteetide protokoll kehtestab kolme erineva isikutekategooria puhul immuniteedid, millel on erinev ulatus ühest küljest nende *eseme* ja teisest küljest nendega antava *kaitse ulatuse* poolest.

55. Esiteks on protokolli artiklites 8 ja 9 ette nähtud immuniteet Euroopa Parlamendi liikmetele. Artiklis 8 sätestatud immuniteet on piiratud kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häältega, kuid see hõlmab immuniteeti ülekuulamise, tõkendi kohaldamise ja kohtumenetlusele allutamise suhtes. Artiklis 9 sätestatud immuniteet on ajaliselt piiratud istungjärkude ajaga, kusjuures artikli 9 lõike 1 punkti b kohaselt kehtib sel perioodil immuniteet teise liikmesriigi territooriumil ainult tõkendite ja kohtumenetluse suhtes.

56. Teiseks võimaldatakse liidu institutsioonide töös osalevatele liikmesriikide esindajatele sama protokolli artikli 10 kohaselt „tavapärased privileegid, immuniteedid ja soodustused". Seda tuleb mõista viitena diplomaatiliste suhete Viini konventsioonile ja eelkõige selle artiklitele 29–31. Diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni artikli 29 kohaselt on „diplomaatilise esindaja isik" puutumatu. Kõnealuse puutumatuse muud piirangut ei ole selle sättes ette nähtud. Lisaks ei või diplomaatilist esindajat „vahistada ega kinni pidada". Diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni artikli 31 lõige 1 sätestab, et diplomaatilisel esindajal on puutumatus asukohariigis kriminaalvastutusele võtmise suhtes ning tsiviil- ja halduskohtulik puutumatus, ilma et see oleks piiratud teatud tegudega.[14] Samuti ei ole ta diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni artikli 31 lõike 2 kohaselt kohustatud tunnistajana ütlusi andma.

57. Kolmandaks kehtib kõigi liidu ametnike ja muude teenistujate suhtes liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkt a. Selles sättes ette nähtud immuniteet piirdub „ametikohustuste täitmisel" tehtud tegudega ja sellega antud kaitse ulatus puudutab „kohtulikku puutumatust" liikmesriikides.

58. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artiklid 8 ja 9 ei ole käesolevas kohtuasjas ilmselgelt kohaldatavad.

59. Protokolli artiklit 10 ei kohaldata aga ka riikide keskpankade presidentide suhtes. Seda seetõttu, et kuna nad tegutsevad EKP otsustusorganite liikmetena, ei saa neid pidada „liikmesriikide esindajateks". Euroopa Kohus on juba märkinud, et EKPSi raames on liidu õiguskord ja liikmesriikide õiguskorrad vähem eristatud.[15] Riikide keskpankade juhatajad tegutsevad selles väga integreeritud süsteemis kahel tasandil ja neil on segastaatus.[16] Samasugused kaalutlused kehtivad pangandusliidu suhtes. EKP nõukogu liikmetena täidavad nad Euroopa pangandusjärelevalve ülesandeid.[17] Nimetatud ülesannete täitmisel ei saa neid seetõttu pidada liikmesriikide asutuste esindajateks. Pealegi kehtib liikmesriikide esindajate diplomaatiline puutumatus üksnes asukohariigis, mitte aga lähetajariigis.

[14] Vt siiski diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni artikli 31 lõikes 1 kehtestatud erandid seoses asjaõigusliku hagiga asukohariigis asuva eraomandis oleva kinnisvara suhtes (punkt a); seoses pärimist käsitleva kohtuasjaga, milles diplomaatiline esindaja osaleb eraisikust testamenditäitja, haldaja, pärija või annakusaajana ega esinda seejuures lähetajariiki (punkt b), ja seoses kohtuasjaga, mis käsitleb diplomaatilise esindaja sellist kutse- või äritegevust asukohariigis, mis ei ole seotud tema ametikohustustega (punkt c).

[15] 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punktid 69 ja 70) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 83).

[16] 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 70).

[17] Selle kohta juba käesoleva ettepaneku punkt 45.

60. Seega kohaldatakse riikide keskpankade juhatajate suhtes immuniteeti üksnes protokolli artikli 11 punkti a alusel.

2. Immuniteedi piiramine „ametikohustuste täitmisel tehtud tegudega"

61. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a kohaselt on „iga liikmesriigi territooriumil liidu ametnikel ja muudel teenistujatel […] kohtulik puutumatus oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste" suhtes. Erinevalt diplomaatilise esindaja isikupuutumatusest (puutumatus *ratione personae*), mida on eespool juba mainitud, ei kehti see säte isiku suhtes, vaid ainult tegude suhtes, millel on konkreetne objektiivne seos – nimelt ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes. Seejuures on tegemist niinimetatud funktsionaalse immuniteediga. Seetõttu nimetatakse seda ka puutumatuseks *ratione materiae*. Pelk liidu teenistuja staatus ei ole selle puutumatuse kohaldamiseks seega piisav.[18]

62. Riikide keskpankade juhatajate puhul tähendab see, arvestades nende funktsionaalset kahel tasandil tegutsemist või segastaatust EKPSis ja pangandusliidus, et protokolli artikli 11 punkti a saab nende suhtes põhimõtteliselt kohaldada üksnes siis, kui nad täidavad oma ülesandeid liidu ametiisikuna.[19]

63. Liidu teenistujate puutumatuse ulatuse piiramine on põhjendatud sellega, et ELTL artikli 343 kohaselt on liidul ainult „oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuniteedid". Euroopa Kohtu praktikast nähtub sellega seoses, et liidule antud privileegide ja immuniteetide eesmärk on vältida liidu toimimise ja sõltumatuse kahjustamist.[20] Liidule antud immuniteetide piiratud laadi kinnitab protokolli artikli 17 esimene lõik, mille kohaselt antakse liidu ametnikele ja muudele teenistujatele immuniteedid üksnes liidu huvides[21] – ja mitte teenistujate enda huvides. Immuniteedid ei ole seega funktsionaalsed mitte ainult oma eseme, vaid ka oma mõtte ja eesmärgi poolest.

64. Liidu institutsioonide nõuetekohaseks toimimiseks ja sõltumatuseks on puutumatus ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes hädavajalik. Seda seetõttu, et kui liidu teenistujatel ei oleks ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes liikmesriikides kohtulikku puutumatust, ähvardaks neid esiteks oht, et just nende tegude eest võivad liikmesriikide asutused neile süüdistuse esitada.[22] See võib viia liidu institutsioonide tegevuse võimaliku ülemäärase ettevaatlikkuse või isegi halvamiseni.

18 11. juuli 1968. aasta kohtuotsus Sayag ja Zürich (5/68, EU:C:1968:42, lk 600). Selle kohta sätestab personalieeskirjade artikli 23 esimese lõigu teine lause, et kui privileegide ja immuniteetide protokollist ei tulene teisiti, ei ole ametnikud vabastatud oma isiklike kohustuste täitmisest ega kehtivate seaduste ja politseieeskirjade järgimisest.

19 Vt samamoodi liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artiklis 2 sätestatud riigi keskpanga arhiivide kaitse kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punktid 84 ja 85).

20 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:315, punkt 19) ning 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Junqueras Vies (C-502/19, EU:C:2019:1115, punkt 82); 18. juuni 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, punkt 47) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punktid 73 ja 100).

21 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:315, punkt 20) ja 18. juuni 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, punkt 47).

22 Vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas OH (kohtulik puutumatus) (C-758/19, EU:C:2021:86, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

65. Teiseks kahjustaks liidu institutsioonide toimimist ja sõltumatust, kui nende tegevust saaks hinnata liikmesriikide riigisisese õiguse alusel.[23] See võib takistada nende ülesannete täitmist. Sel põhjusel välistab liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkt a liidu teenistujate ametikohustuste täitmisel tehtud tegude allutamise liikmesriikide kohtuvõimule.

66. Lisaks tagab see Euroopa Liidu Kohtule ELTL artikli 263 alusel ainupädevuse kontrollida liidu institutsioonide õigusaktide seaduslikkust. Kui ametnik tegutseb ametikohustusi täites, tegutseb lõppkokkuvõttes institutsioon ise. Järelikult ei või sellist tegevust hinnata liikmesriigid.

67. Ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes kehtiva puutumatuse mõlemat eesmärki täiendab ELTL artikli 340 teine lõik. Selle kohaselt vastutab liit välissuhetes oma teenistujate ametikohustuste täitmisel tehtud tegude eest ja mitte personaalselt teenistujate eest. Niisuguse vastutuse olemasolu hindamise ainupädevus kuulub ELTL artikli 268 kohaselt Euroopa Kohtule.[24]

3. Immuniteedi piiramine „kohtuliku puutumatusega" liikmesriikides (kolmanda küsimuse esimene osa)

68. Seda arvestades esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse, kas liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkt a välistab üksnes kohtus toimuva põhimenetluse, mis puudutab tegusid, mida liidu teenistujad on teinud ametikohustuste täitmisel, või kas selliste tegude puhul on keelatud juba ka kriminaalmenetluse algatamine enne kohtus toimuvat põhimenetlust.

69. Asjaolu, et kohtulikku põhimenetlust ei või algatada protokolli artikli 11 punktis a nimetatud isikute suhtes seoses nende ametikohustuste täitmisel tehtud tegudega, tuleneb juba selle sätte sõnastusest. See puudutab kõiki kohtute liike ja hõlmab seega ka õigusemõistmist kriminaalasjades.[25]

70. Vastupidi Läti seisukohale ei piirdu liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a ette nähtud immuniteet aga kohtumenetlusega kitsamas tähenduses, vaid see mõjutab ka kohtueelset menetlust.

71. Seda toetab kõnealuse sätte mõne keeleversiooni sõnastus, mille kohaselt ei ole immuniteet alati piiratud „kohtumenetluse" elemendiga.[26] Igal juhul võib aga juba kohtueelne menetlus sisaldada kohtumenetlusega seotud elemente, näiteks eeluurimiskohtuniku konkreetse pädevuse vormis. Kuna immuniteedi ulatus ei saa aga oleneda kriminaalmenetluse konkreetsest korraldusest ning pädevuse jaotusest liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja kohtute vahel, siis tuleb lähtuda sellest, et immuniteet kehtib kriminaalmenetluse raames riigi kohaldatud tõkendite suhtes üldiselt.[27]

23 Vt 11. juuli 1968. aasta kohtuotsus Sayag ja Zürich (5/68, EU:C:1968:42, lk 600).

24 Vt 10. juuli 1969. aasta kohtuotsus Sayag ja Zürich (9/69, EU:C:1969:37, punktid 5–7). Personalieeskirjade artikli 22 esimese lõigu kohaselt on vastutus sisesuhtes piiratud tõsise üleastumisega.

25 Vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas OH (kohtulik puutumatus) (C-758/19, EU:C:2021:86, punkt 27).

26 Vt nt „fritagelse for retsforfølgning" taani keeles, „immune from legal proceedings" inglise keeles ja „vrijgesteld van rechtsvervolgin" hollandi keeles.

27 Vt minu ettepanek kohtuasjades Rimšēvičs *vs.* Läti ja EKP *vs.* Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2018:1030, punkt 144).

72. Konkreetsed meetmed, mis on seega juhul, kui protokolli artikli 11 punktis a sätestatud puutumatust ei ole enne ära võetud, õigusvastased, on näiteks kahtlustatava vahistamine, kahtlustatava ülekuulamine ja läbiotsimise korraldamine kahtlustatava juures. Sama kehtib haldus- või tsiviilkohtumenetluste raames võetud meetmete suhtes, mis tulenevad liidu teenistuja ametikohustuste täitmisel tehtud teost. [28]

73. Sellist arusaama liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a ulatusest on Euroopa Kohus hiljuti kinnitanud, rõhutades, et viidatud säte ei luba liidu ametniku suhtes kohaldada eelkõige kinnipidamismeetmeid, kui tegemist on ametikohustuste täitmisel tehtud tegudega. [29]

74. Sellist tõlgendust toetab ka ametnike personalieeskirjade artikkel 19, mille kohaselt peab liidu teenistujatel olema luba, kui nad soovivad avaldada kohtumenetluses teavet, mida nad teavad oma ametikohustuste tõttu. Nagu sellest *a contrario* järeldub, on liidu seadusandja lähtunud sellest, et vastasel korral takistaks kohtulik puutumatus ametniku kui tunnistaja või kahtlustatava ülekuulamist.

75. Protokolli artikli 11 punktis a sätestatud immuniteedi funktsionaalne laad välistab seevastu kõnealuse immuniteedi käsitamise üldise uurimis- või menetlemiskeeluna.

76. Esiteks tuleb märkida, et kui oleks tahetud välistada mis tahes kriminaalmenetlust liidu teenistujate suhtes, oleks see liidu privileegide ja immuniteetide protokollis sõnaselgelt ette nähtud. Nii on see näiteks protokolli artiklis 8 kindlaks määratud Euroopa Parlamendi liikmete puhul. Neid „ei või üle kuulata […] ega […] kohtumenetlusele allutada" nende poolt oma kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häälte tõttu.

77. Teiseks võiks keeld uurimist üldse alustada või menetleda juhtumeid, mis võivad kuuluda protokolli artikli 11 punktis a sätestatud immuniteedi kohaldamisalasse, olla praktikas seotud üksnes asjaomase liidu teenistuja isikuga. See aga hägustaks isikupuutumatuse piire. [30]

78. Kolmandaks ei oleks lihtsalt võimalik – nagu Itaalia valitsus õigesti märkis – tuvastada võimalikku seost liidu institutsiooni ametikohustustega, kui õiguskaitseasutustel ei oleks liidu teenistujate tegevuse puhul lubatud alustada isegi asjasse puutuvate faktiliste asjaolude uurimist.

79. Neljandaks tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et liidu privileegide ja immuniteetide protokolli tõlgendamine ei või muuta alusetult keeruliseks ega võimatuks kriminaalmenetluste läbiviimist liikmesriikide territooriumil. [31] Teisisõnu on protokollis sätestatud privileegide ja immuniteetide funktsionaalse ja seega piiratud laadi eesmärk tagada, et ühelt poolt liidu huvid oma sõltumatuse ja toimimise vastu ning teiselt poolt liikmesriikide huvi kriminaalmenetluse tõhususe vastu oleksid õiglases tasakaalus. Üldine kohtueelse uurimise keeld läheks aga kaugemale sellest, mis on „vajalik nende ülesannete täitmiseks" ELTL artikli 343 tähenduses.

80. Muidugi ei saa välistada, et teatavatel juhtudel ähvardab juba liidu ametniku suhtes ametikohustuste täitmisel tehtud tegude tõttu algatatud uurimine kahjustada liidu institutsioonide sõltumatust või nõuetekohast toimimist. Sel põhjusel sätestab aga liidu

[28] Ka väljaspool kriminaalmenetlust on mõeldavad sunnirahaga tagatud kohustused ilmuda kohtusse või esitada teavet või korraldus kohaldada hagi tagamise meetmeid.

[29] 18. juuni 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, punkt 45).

[30] Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punktid 56 ja 61.

[31] Vt 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 105).

privileegide ja immuniteetide protokolli artikkel 18, et protokolli kohaldamisel teevad liidu institutsioonid koostööd asjaomaste liikmesriikide vastutavate ametiasutustega. Selle eesmärk on vältida vastuolusid selle protokolli sätete tõlgendamisel ja kohaldamisel [32] ning üldiselt tagada, et protokolli eesmärke ei nurjataks. Protokolli artikkel 18 täpsustab sellega seoses ELL artikli 4 lõiget 3. [33]

81. Seetõttu on liikmesriikide õiguskaitseasutused või eeluurimiskohtunikud kohustatud juba varajases menetlusstaadiumis teavitama liidu institutsiooni, kus süüdistatav töötab, käimasolevatest uurimistest ja vajaduse korral taotlema süüdistatavalt puutumatuse äravõtmist. [34] Nimelt peab asjaomasel institutsioonil olema võimalik hinnata, kas tema toimimine ja sõltumatus võib olla ohus. [35] Erandit võib kohaldada äärmisel juhul olukordades, kus on ilmne, et puudub igasugune seos uurimise või kriminaalmenetluse esemeks olevate tegude ning süüdistatavale liidu õigusest tulenevate ülesannete või kohustuste vahel. Arvestades liikmesriikide ja liidu pädevuste tihedat seotust EKPSi ja Euroopa pangandusjärelevalve valdkonnas, on siiski raske ette kujutada, et keskpanga juhataja tegu, mis on pealtnäha sooritatud ametikohustuste täitmisel, kuulub ilmselgelt üksnes liikmesriigi pädevusse.

82. Kui liidu institutsioon leiab, et etteheidetavatel tegudel ei ole mingit seost tema ülesannetega või puudub liidu huvi säilitada immuniteeti liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 17 teise lõigu tähenduses, võib kohtueelset menetlust jätkata. Sellisel juhul võib asjaomane isik ametnike personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 ja vajaduse korral artikli 91 alusel esitada kaebuse Euroopa Kohtule, kes otsustab, kas immuniteedi andmisest keelduti või immuniteet võeti ära alusetult. Sellega seoses on Euroopa Kohus märkinud, et institutsiooni selline otsus kujutab endast „huve kahjustavat akti", kuna see toob kaasa kohustuslikku laadi õiguslikke tagajärgi, mis mõjutavad otseselt ja vahetult hageja huve, muutes selgelt tema õiguslikku olukorda. [36] Otsus immuniteedi andmisest keeldumise või immuniteedi äravõtmise kohta täidab seega kõiki tingimusi, millele peab vastama vaidlustatav õigusakt ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses, [37] mistõttu võivad seda vaidlustada ka õigustatud isikud, kelle suhtes personalieeskirju ei kohaldata, näiteks kõik EKP teenistujad ja riikide keskpankade presidendid.

83. Seevastu juhul, kui institutsioon leiab, et esineb seos tema ülesannetega ja puutumatuse äravõtmine oleks vastuolus tema huvidega, võib pädev eeluurimiskohtunik juba kohtueelse menetluse staadiumis esitada „õigusabitaotluse" Euroopa Kohtule, kui ta asjaomase institutsiooni otsusega ei nõustu. [38] Seejuures on tegemist omaette menetlusliigiga, mida tähistatakse lühendiga „IMM" (immuniteeti puudutav taotlus, „demande relative aux immunités"). Sellega seoses kontrollib Euroopa Kohus, kas institutsioonil oli õigus immuniteedi äravõtmisest keelduda. [39]

32 21. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:579, punkt 42); 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 40) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 119).

33 21. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:579, punkt 41) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 119).

34 Vt samamoodi liidu arhiivide kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 126).

35 Vt selle kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 102).

36 Vt 18. juuni 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* RQ (C-831/18 P, EU:C:2020:481, punktid 44–54).

37 Vt nt 13. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Deutsche Post ja Saksamaa *vs.* komisjon (C-463/10 P ja C-475/10 P, EU:C:2011:656, punktid 36 ja 37).

38 Vt selle olukorra kohta 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:315).

39 Vt selle kohta 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:315, punkt 24); vt selle kohta ka allpool käesoleva ettepaneku punkt 106.

84. Olukorras, kus riiklikud asutused või kohtud keelduvad liidu institutsioone või Euroopa Kohut eespool kirjeldatud viisil kaasamast, võib lõpuks koguni isik, kellel on väidetavalt õigus kohtulikule puutumatusele, algatada ise IMM-menetluse Euroopa Kohtus, et tuvastada kohtulik puutumatus.[40] Lisaks võib protokolli kohaldamisel lojaalse koostöö kohustuse rikkumise eest määrata sanktsiooni liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses.[41]

85. Juhul kui ka seda ei ole tehtud, on liikmesriigi kohus kohustatud hiljemalt – nagu seda tehti käesoleval juhul – enne põhimenetluse alustamist esitama liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 18 kohaselt ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.[42]

86. Eeltoodust tuleneb, et kuigi kohtulik puutumatus liidu teenistujate ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses hõlmab riigi kohaldatud tõkendeid kriminaalmenetluses, ei takista see üldiselt kohtueelse menetluse algatamist ja läbiviimist.

4. Vahejäreldus

87. Liikmesriikide keskpankade presidendid kuuluvad vastavalt liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 22 esimesele lõigule koostoimes artikli 11 punktiga a selle protokolli kohaldamisalasse, kui liidu institutsioonidesse kuuludes täidavad nad EKPSi või pangandusliidu raames ametiülesandeid, seda eelkõige EKP üldnõukogu või EKP nõukogu liikmetena.

88. Kohtulik puutumatus liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses hõlmab lisaks kohtus toimuvatele põhimenetlustele, mis puudutavad ametikohustuste täitmisel tehtud tegusid, ka riigi kohaldatud tõkendeid selliseid tegusid puudutavates kriminaalmenetlustes, kuid see ei takista selliste tegude suhtes kohtueelse menetluse algatamist ja läbiviimist.

89. Lisaks nähtub selle sätte sõnastusest, et kohtulik puutumatus kehtib ka „pärast ametist lahkumist". Sellega selgitatakse, et puutumatus säilib ka pärast ametiaja lõppemist. See puudutab siiski ainult ametiaja jooksul ametikohustuste täitmisel tehtud tegusid. See, millal esitatakse kaebus ametikohustuste täitmisel tehtud teo kohta, ei ole seevastu tähtis.

B. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sätestatud kohtuliku puutumatuse konkreetsed tingimused (neljas eelotsuse küsimus)

90. Neljanda eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kuidas tuleb hinnata, kas süüdistataval on konkreetsel juhul liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a alusel kohtulik puutumatus, millist rolli mängib seejuures liidu huvi olemasolu ja millistel asjaoludel peab see kohus paluma EKP-l sellelt isikult puutumatus ära võtta.

40 Vt selle olukorra kohta 16. detsembri 1960. aasta kohtuotsus Humblet *vs*. Belgia riik (6/60 IMM, EU:C:1960:48).

41 Vt selle kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 111 jj).

42 Vt selle kohta allpool käesoleva ettepaneku punkt 93 jj; nii lõppkokkuvõttes ka 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 40).

91. Selleks et teha kindlaks, kas konkreetne tegu tehti ametikohustuste täitmisel liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses, on tähtis kõnealuse teo seos liidu teenistuja kohustuste ja ülesannetega.[43] Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, kas ta võib ise hinnata selle seose olemasolu.

92. Esimese sammuna tuleb seetõttu selgitada, kes on pädev hindama, kas esineb seos liidu institutsiooni või tema teenistujate ülesannetega (vt selle kohta allpool 1. jaotis). Teise sammuna on vaja kindlaks teha, milliste kriteeriumide alusel tuleb seda seost hinnata (vt selle kohta allpool 2. jaotis). Lõpuks tuleb kolmanda sammuna uurida, millised asjaolud on selle analüüsi puhul käesolevas kohtuasjas tähtsad (vt selle kohta allpool 3. jaotis).

1. Pädevus hinnata seost liidu ülesannetega

93. On tõsi, et tegelikkuses käsitlevad küsimust, kas liidu teenistuja immuniteedi tõttu võib esineda menetluslik takistus, kõigepealt liikmesriikide õiguskaitseorganid või kohtud. Ainult nende käsutuses on vajalik faktiline teave, millest võib võimalik seos liidu institutsiooni ülesannetega üldse tuleneda. Järelikult tuleneb asja olemusest, et esmalt hindavad liikmesriikide asutused või kohtud, kas esineb kohtulik puutumatus liidu privileegide ja immuniteetide protokolli alusel.

94. See ei tähenda siiski, et nad saavad iseseisvalt kindlaks teha, kas esineb seos uurimisel tuvastatud tegude ja liidu teenistuja ametikohustuste vahel. Niipea kui teatud tegevus võib *prima facie* kuuluda liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a kohaldamisalasse, peavad nad pöörduma Euroopa Kohtu poole.[44]

95. Sellega seoses tuleb esiteks meelde tuletada, et liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sätestatud kohtulik puutumatus ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes peab Euroopa Kohtu praktika kohaselt ära hoidma selle, et liidu ja selle teenistujate ametikohustuste täitmisel tehtud tegusid hinnatakse liikmesriikide riigisisese õiguse alusel. Sellega tuleb eelkõige tagada ka ELTL artiklis 263 sätestatud Euroopa Liidu Kohtu ainupädevus kontrollida liidu institutsioonide õigusaktide seaduslikkust.[45]

96. Ainult Euroopa Kohus saab kahtluse korral siduvalt määratleda, mis kuulub liidu teenistujate ülesannete ja kohustuste hulka.[46] Kui aga liikmesriikide kohtud oleksid pädevad hindama, kas esineb seos liidu ülesandega või mitte, siis määraksid nemad lõppkokkuvõttes kindlaks, mis kuulub ja mis ei kuulu liidu institutsioonide ülesannete hulka.

43 Nii juba kohtujurist Gandi ettepanek kohtuasjas Sayag ja Zürich (5/68, ei avaldata, EU:C:1968:30, lk 608); vt ka ametikohustuste täitmisel tehtud avalduste kohta 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 33) ja 17. septembri 2020. aasta kohtuotsus Troszczynski *vs.* parlament (C-12/19 P, EU:C:2020:725, punkt 40).

44 Vt selle kohta juba käesoleva ettepaneku punkt 81 jj.

45 Vt käesoleva ettepaneku punktid 65 ja 66.

46 Selle kohta 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga) (EU:C:2014:2454, punktid 224, 225, 230 ja 231) ning 30. aprilli 2019. aasta arvamus 1/17 (CETA) (EU:C:2019:341, punkt 132).

97. On tõsi, et teistmoodi on asi liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 9 esimese lõigu punktis a sätestatud parlamendiliikme puutumatuse puhul. Nimetatud sätte sõnastuse kohaselt oleneb see siiski sõnaselgelt riigisisesest õigusest.[47] Kuna ainult liikmesriikide kohtud on pädevad kindlaks määrama parlamendiliikmele riigisisese õigusega antud puutumatuse ulatust, saavad ka ainult nemad kindlaks teha, kas teatud tegevusele laieneb puutumatus.

98. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a nimetatud juhtudel on seetõttu liikmesriigi kohus protokolli artikli 18 kohaselt kohustatud esitama Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse hiljemalt siis, kui ta kaalub liidu teenistuja suhtes menetluse algatamise võimalust.[48] Vastasel korral esineb oht, et liikmesriigi kohus rikub liidu institutsiooni õigusaktide hindamisega ELTL artiklit 263.

99. Ainult siis, kui Euroopa Kohus jõuab järeldusele, et liikmesriigi kohtu teatavaks tehtud faktilises olukorras ei esine mingit seost liidu institutsiooni ülesannetega, võib liikmesriigi kohus algatada kriminaalmenetluse. Vastasel juhul tuleb kõigepealt esitada asjaomasele liidu institutsioonile protokolli artikli 17 teise lõigu alusel taotlus immuniteedi äravõtmiseks.[49] Nii antakse sellele institutsioonile võimalus kontrollida, kas immuniteet on tema toimimise ja sõltumatuse säilitamiseks vajalik. Seda kontrolli peab liidu privileegide ja immuniteetide protokoll just nimelt võimaldama.[50]

100. See on teine põhjus, miks ei või liikmesriigi kohus üksinda otsustada, et süüdistatava teol puudub seos liidu ülesannetega, mistõttu ei ole protokolli artikli 11 punkt a kohaldatav. Sellega ennetaks või takistaks ta nimelt asjaomase institutsiooni poolset kontrollimist. Selle poolest erineb protokolli artikli 11 punkti a kohane immuniteedi andmine protokolli artiklis 8 sätestatud juhtudest, mille puhul ei pea parlament kontrollima, kas parlamendiliikme puutumatus on konkreetsel juhul vajalik.[51]

101. Seetõttu tuleb vajalik seos asjaomase teo ja liidu teenistujate ülesannete vahel, mis on vajalik protokolli artikli 11 punktis a viidatud „ametikohustuste täitmisel tehtud tegude" olemasolu seisukohast, lõppkokkuvõttes kindlaks määrata liidu õiguses autonoomselt ja seda peab tegema Euroopa Kohus.[52] Sellest hoolimata võib ainult asja menetlev liikmesriigi kohus teha kindlaks selle hinnangu andmiseks vajalikud faktilised asjaolud. Seejuures on ta siiski üksnes kohustatud kohaldama nende asjaolude suhtes, mis tema tuvastuste kohaselt on tõendatud, kriteeriume, mille Euroopa Kohus on sel eesmärgil välja töötanud.[53]

47 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 25).

48 Vt liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artiklist 18 tulenevate kohustuste kohta juba käesoleva ettepaneku punkt 80 jj.

49 Seda oleks põhimõtteliselt tulnud teha juba kohtueelses menetluses, vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 81 jj, kuid see tuleb tagantjärele teha hiljemalt nüüd, kui institutsioonile ei ole veel antud võimalust kontrollida, kas menetlus võib kahjustada tema sõltumatust ja toimimist.

50 Vt selle kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 102).

51 Ainult seda puudutab Euroopa Kohtu seisukoht 21. oktoobri 2008. aasta kohtuotsuses Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:579, punkt 32).

52 Vt nt Euroopa Kohtu seisukohad selle küsimuse kohta 6. septembri 2011. aasta kohtuotsuses Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punktid 28–37).

53 Vt selle kohta 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 37) ja 17. septembri 2020. aasta kohtuotsus Troszczynski *vs.* parlament (C-12/19 P, EU:C:2020:725, punkt 57).

2. Kriteeriumid, mille alusel tehakse kindlaks nõutav seos liidu ülesannetega

102. Küsimuses, millal on teatud tegu liidu teenistuja ülesannetega selliselt seotud, et rääkida saab „ametikohustuste täitmisel tehtud tegudest" liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses, on Euroopa Kohus seni saanud oma seisukoha esitada ainult ühel korral.[54] Kohtuotsuses Sayag ja Zürich märkis Euroopa Kohus selle kohta, et kohtulik puutumatus hõlmab üksnes selliseid tegusid, mis oma olemuselt väljendavad enda puutumatust väitva isiku osalemist selle institutsiooni ülesannete täitmisel, mille liige ta on.[55] Asjaomased teod peavad vahetust sisemisest suhtest tulenevalt moodustama vältimatu osa institutsioonidele usaldatud ülesannetest.[56]

103. Nende kriteeriumide rakendamiseks tuleb endalt küsida, millised toimingud peavad ametikohustuste täitmise suhtes kehtiva puutumatuse mõtte ja eesmärgi kohaselt olema sellega hõlmatud.

104. Seega tundub mõistlik lähtuda sellest, kas kõnealune tegu on ametiülesande täitmiseks „vajalik"[57] või on sellega põhjuslikult või muul viisil seotud.[58] Nimelt võib liidu institutsioonide ladusat toimimist ja sõltumatust kahjustada see, kui liidu teenistujad peaksid tegude puhul, mis ei kuulu küll ette nähtud tegevuse keskmesse, kuid aitavad sellele siiski kaasa või on selleks vajalikud, kartma tsiviil- või kriminaalvastutuse kohaldamist.[59]

105. Nagu eespool siiski juba märgitud, soovitakse ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes kehtiva immuniteediga ära hoida eelkõige seda, et liidu institutsioonide õigusakte hindavad liikmesriigi asutused ja kohtud, mis kahjustab liidu institutsioonide toimimist ja sõltumatust. Järelikult tuleb teatud teo seost liidu institutsiooni ülesannetega eeldada alati siis, kui kõnealuse teo hindamine nõuaks liidu institutsiooni teenistujate kohustuste hindamist, mis eespool esitatud sedastuste kohaselt[60] ei ole liikmesriigi asutuste ja kohtute ülesanne, vaid on üksnes liidu institutsioonide ja lõppkokkuvõttes Euroopa Kohtu pädevuses.

106. Selline arusaam nõutavast seosest ei piira liigselt liikmesriikide põhjendatud õiguskaitsehuve. Seda seetõttu, et ametikohustuste täitmisel tehtud tegu ja sellega liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a alusel kaasnev immuniteet – vajaduse korral pärast seda, kui Euroopa Kohus on selle tuvastanud – ei tähenda, et asjaomast isikut ei või mingil juhul vastutusele võtta ega süüdi mõista. Liikmesriikide asutused või kohtud võivad paluda asjaomasel institutsioonil asjasse puutuvalt isikult protokolli artikli 17 teise lõigu kohaselt immuniteet ära võtta. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on liidu institutsioonid seejuures kohustatud protokolli artiklis 18 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet järgides taotluse rahuldama, kui liidul ei ole

54 See küsimus tekib nüüd ka pooleliolevas kohtuasjas OH (kohtulik puutumatus) (C-758/19, EU:C:2021:86), milles kohtujurist Bobek esitas oma ettepaneku 2. veebruaril 2021.

55 11. juuli 1968. aasta kohtuotsus Sayag ja Zürich (5/68, EU:C:1968:42, lk 600).

56 10. juuli 1969. aasta kohtuotsus Sayag ja Zürich (9/69, EU:C:1969:37, punkt 7).

57 Vt kohtujurist Sharpstoni ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* RQ (C-831/18 P, EU:C:2019:1143, punkt 54).

58 Vt kohtujurist Gandi ettepanek kohtuasjas Sayag ja Zürich (5/68, ei avaldata, EU:C:1968:30, lk 608).

59 Selle kohta ka kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas OH (kohtulik puutumatus) (C-758/19, EU:C:2021:86, punktid 27, 29 ja 67), mis lähtub läheduskriteeriumist.

60 Vt käesoleva ettepaneku punktid 95, 96 ja 98.

konkreetsel juhul huvi puutumatuse vastu.[61] Kui liidu institutsioonid seejärel puutumatuse äravõtmisest alusetult keelduvad, võib Euroopa Kohus ikkagi anda loa võtta asjaomane isik kriminaalvastutusele.[62]

107. Selle poolest erineb liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a alusel antud immuniteet Euroopa Parlamendi liikmetele artikli 8 alusel antud immuniteedist, mida ei saa ära võtta.[63] See erijoon näib aga olevat just põhjus, mille tõttu Euroopa Kohus otsustas, et sellisel juhul peab seos olema otsene ja ilmselge.[64] Seetõttu ei ole selline kitsas arusaam seosest protokolli artikli 11 punktis a nimetatud juhtudel asjakohane.

108. See, et tegemist on ametikohustuste täitmisel tehtud teoga, ei välista aga selle võimalikku õigusvastasust.[65] Eeltoodu kohaselt peab see nii olema juba seetõttu, et teo õigusvastasust tuleb asjaomases menetluses ju üldse alles hinnata. Kui seda aga ennatlikult eeldataks ja võetaks seega ära kohtulik puutumatus liikmesriikides, võiks see lõppkokkuvõttes viia selleni, et liidu institutsiooni õigusaktide õiguspärasuse üle otsustab Euroopa Kohtu asemel liikmesriigi kohus. Paljude eriti raskete süütegude – näiteks surma põhjustamise – korral tuleb puutumatuse andmisest üldjuhul keelduda põhjusel, et selline tegu ei nõua süüdistatavale liidu õigusest tulenevate kohustuste hindamist ja seetõttu ei ole sellel ilmselgelt mingit seost sellele isikule liidu õigusest tulenevate ülesannetega, mitte aga põhjusel, et tegu on õigusvastane.[66]

109. Pigem tuleb teo võimalikku õigusvastasust arvesse võtta alles immuniteedi äravõtmise tasandil. Tõenäoliselt õigusvastase teo korral peaksid liidul olema eriti kaalukad huvid, et põhjendada immuniteedi säilitamist.

110. Selleks, et hinnata teo seost liidu ülesannetega, ei ole – vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu sedastusele viienda küsimuse esimeses osas – tähtis liidu erihuvide olemasolu. On tõsi, et protokolliga antakse privileegid ja immuniteedid selle protokolli artikli 17 esimeses lõigus sisalduva üldnormi kohaselt üksnes liidu huvides. Puutumatuse olemasolu küsimuse seisukohast järeldub sellest siiski ainult funktsionaalselt piiratud puutumatus, mistõttu tuleb see kõne alla üksnes ametikohustuste täitmisel tehtud tegude puhul.[67] Liidu huvide olemasolu tuleb seevastu kontrollida alles puutumatuse võimaliku äravõtmise raames. Protokolli artikli 17 teises lõigus on selgitatud, et iga institutsioon võtab immuniteedi ära, kui see ei ole vastuolus liidu huvidega. Asjaomane institutsioon ei pea seevastu tõendama, et kriminaalvastutusele võtmine võiks takistada selle institutsiooni toimimist ja sõltumatust, selleks et põhjendada funktsionaalse immuniteedi pelka olemasolu.[68]

111. Lõppkokkuvõttes tuleb seega pidada „ametikohustuste täitmisel tehtud tegudeks" liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses selliseid tegusid, mis vahetust sisemisest suhtest tulenevalt moodustavad vältimatu osa institutsioonidele usaldatud

61 Vt selle kohta 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:315, punktid 22 ja 25) ning 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 101).

62 Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 83 ja 6. detsembri 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt (C-2/88 IMM, EU:C:1990:440).

63 21. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:579, punkt 44) ja 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 27).

64 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 35) ja 17. septembri 2020. aasta kohtuotsus Troszczynski *vs.* parlament (C-12/19 P, EU:C:2020:725, punkt 39); vt selle kohta kohtujurist Pikamäe ettepanek kohtuasjas Troszczynski *vs.* parlament (C-12/19 P, EU:C:2020:258, punkt 51).

65 Vt 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Junqueras Vies (C-502/19, EU:C:2019:1115, punkt 89) ja kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas OH (kohtulik puutumatus) (C-758/19, EU:C:2021:86, punkt 27).

66 Vt kohtujurist Poiares Maduro ettepanek liidetud kohtuasjades Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:369, punkt 12).

67 Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punktid 63 ja 64.

68 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 100).

ülesannetest ja mis seega oma olemuselt väljendavad viidatud sättes nimetatud isiku osalemist selle institutsiooni ülesannete täitmisel, mille liige ta on. Nii on see juhul, kui selle teo kohtulik kontroll nõuab asjaomase institutsiooni või selle teenistujate kohustuste hindamist, mis kuulub Euroopa Kohtu ainupädevusse.

3. Nõutava seose olemasolu käesolevas kohtuasjas

112. Selleks et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus tema tegelikule küsimusele – nimelt küsimusele selle kohta, kas liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkt a ei luba alustada põhikohtuasjas kohtulikku uurimist –, tuleb järgnevalt analüüsida vajalikku seost, niivõrd kui see on teatavaks tehtud asjaolude alusel võimalik. Lisaks tuleb käsitleda faktilisi asjaolusid, mille olemasolu peab eelotsusetaotluse esitanud kohus sellega seoses veel kontrollima. [69]

113. Seejuures võib eelkõige valmistada praktikas raskusi selle kindlakstegemine, millised on keskpanga presidendi riigisisesed ja liidu õigusest tulenevad ülesanded EKPSi ja Euroopa pangandusjärelevalve raames, arvestades nende süsteemide suurt integreeritust. [70] Seda näitlikustab ühest küljest kohustus kaasata EKP varakult sellisesse menetlusse [71] ja teisest küljest rõhutab seda nõue jätta liidu ülesannetega esineva seose hindamine Euroopa Kohtu hooleks. [72]

114. Nagu eelotsusetaotlusest esiteks nähtub, pannakse süüdistatavale süüks, et ta nõustas 2010. aasta keskpaigast kuni 2015. aasta lõpuni tasu või mitterahalise hüvitise eest Trasta Komercbankat FKTK tehtava järelevalve küsimustes ja abistas teda FKTKga kirjavahetuse koostamisel, kasutades teavet, mida ta oli oma ametiseisundi tõttu FKTK-lt saanud. Teiseks ei osalenud ta kuni 5. veebruarini 2016, mil FKTK tegi ettepaneku Trasta Komercbanka tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks, FKTK nõukogu koosolekutel, kus arutati Trasta Komercbanka usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, ega takistanud seejuures Trasta Komercbanka omavahendite suhtarvu halvenemist ega võtnud meetmeid rahapesu vältimiseks. Kolmandaks pannakse talle süüks, et ta investeeris 2012. ja 2013. aastal vastutasuna saadud raha selle päritolu varjamiseks kinnisvarasse.

a) Süüdistused, mis puudutavad 4. novembrile 2014 eelnevat ajavahemikku

115. EKPSi raames täidavad riikide keskpankade presidendid liidu ülesandeid eelkõige siis, kui nad otsustavad EKP nõukogu liikmetena rahapoliitika meetmete üle. Vastavalt ELTL artikli 129 lõikele 1 koostoimes EKPSi ja EKP põhikirja artikli 12 lõikega 1 määratleb EKP nõukogu liidu rahapoliitika. [73] EKP üldnõukogu koordineerib ELTL artikli 141 lõike 2 kohaselt liikmesriikide rahapoliitikat, et tagada hindade stabiilsus.

116. EKP nõukogu liikmetena võivad riikide keskpankade presidendid alates 4. novembrist 2014, mil jõustus ühtne järelevalvemehhanism, täita liidu ülesandeid ka liidu usaldatavusnõuete täitmise järelevalve raames. Seda seetõttu, et ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõike 1 kohaselt vastutab EKP selle eest, et ühtne järelevalvemehhanism, mis hõlmab teda ennast ja

69 Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 101.

70 Vt selle nõude kohta käesoleva ettepaneku punkt 62.

71 Vt käesoleva ettepaneku punkt 81.

72 Vt eelkõige käesoleva ettepaneku punktid 95 ja 96.

73 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 38).

riiklikke pädevaid asutusi, toimiks tõhusalt ja järjepidevalt.[74] Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 26 lõike 8 kohaselt teeb lõplikud otsused EKP-le sama määruse artikli 4 lõike 1 alusel antavate ülesannete kohta pärast niinimetatud järelevalvenõukogu tehtud ettevalmistustööd EKP nõukogu.[75] EKP üldnõukogul, kuhu kuuluvad ka nende liikmesriikide keskpankade presidendid, kes ei ole rahaliidu liikmed, ei ole selle raames mingit ülesannet, kuna usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet tehakse ainult euroala pankade üle.

117. Rahapesu süüdistuse puhul ei ole selge, kuidas võiks see olla seotud süüdistatavale kui EKP otsustusorgani liikmele liidu õigusest tulenevate ülesannetega. Rahasumma investeerimisel kinnisvaraprojekti ei ole nimelt mingit sisemist seost rahapoliitika või pangandusjärelevalve valdkonnaga.

118. Kuna süüks pandavad teod pandi toime enne 1. jaanuari 2014 – kuupäev, mil Läti ühines euroalaga –, on välistatud ka seos süüdistatavale liidu õigusest tulenevate ülesannetega. Nimelt oli süüdistatav sellel ajal ainult EKP üldnõukogu liige, kuid EKP üldnõukogul on üksnes rahapoliitiline pädevus.[76] Kirjeldatud süüdistuste sisemine seos rahapoliitika meetmetega ei ole siiski selge.

119. Järelikult ei esine ka seost süüdistatava kui EKP nõukogu liikme ülesannetega ajavahemikul 1. jaanuarist 2014 kuni 3. novembrini 2014, kuna ka EKP nõukogu täitis kõnealusel ajal ainult rahapoliitikaga seotud ülesandeid. Pangandusjärelevalve ülesandeid, mida on nimetatud käesoleva ettepaneku punktis 116, täidab EKP nõukogu nimelt alles alates 4. novembrist 2014, mil jõustus ühtse järelevalvemehhanismi määrus. Ka FKTK, mille nõuandev liige oli süüdistatav vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetele kogu süüdistusega hõlmatud ajavahemiku vältel, täitis enne ühtse järelevalvemehhanismi jõustumist üksnes riigisiseseid järelevalveülesandeid.[77]

b) Süüdistused, mis puudutavad 4. novembrile 2014 järgnenud ajavahemikku

120. On tõsi, et Trasta Komercbanka kui vähem oluline krediidiasutus ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõike 4 tähenduses jäi seoses selle määruse artikli 4 lõike 1 punktides b, d–g ja i nimetatud järelevalveülesannetega sama määruse artikli 6 lõike 6 kohaselt endiselt FKTK otsese järelevalve alla.

121. Tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks on ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 4 lõike 1 punkti a kohaselt ainupädevus siiski EKP-l, ja seda ka siis, kui tegemist on vähem olulise krediidiasutusega nagu Trasta Komercbanka.

122. On tõsi, et Trasta Komercbanka tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuse tegi EKP nõukogu alles 3. märtsil 2016 ja seega – teadaolevalt – pärast ajavahemikku, mida puudutab põhikohtuasjas esitatud süüdistus. Kõnealune otsus tehti aga käesoleval juhul ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 14 lõike 5 ja ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikli 83 lõike 1 kohaselt ettepaneku põhjal, mille esitas FKTK kui „riiklik pädev asutus" ühtse järelevalvemehhanismi

74 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Berlusconi ja Fininvest (C-219/17, EU:C:2018:1023, punkt 53) ning 2. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Crédit Mutuel Arkéa *vs.* EKP (C-152/18 P ja C-153/18 P, EU:C:2019:810, punkt 60).

75 Vt selle kohta EKP kodukorra artikli 13g.1 esimene lause. Järelevalvenõukogu tegeleb seejuures ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 26 lõike 1 kohaselt otsuste kavandamise ja täitmisega. EKP nõukogu keskset rolli pangandusjärelevalves selgitavad lisaks ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 7 lõige 7, artikli 19 lõige 3, artikli 24 lõiked 7 ja 8 ning artikli 25 lõiked 4 ja 5.

76 Vt juba käesoleva ettepaneku punkt 53.

77 FKTK-le liidu õigusest tulenevate ülesannete kohta vt allpool käesoleva ettepaneku punktid 124–128.

määruse artikli 2 punkti 2 tähenduses, mille nõuandev liige oli ka süüdistatav. Seejuures tuleb eeldada, et juba pikka aega enne selle ettepaneku esitamist EKP-le uuris FKTK, kas Trasta Komercbanka vastab endiselt tegevusloa saamise nõuetele.

123. Sellises olukorras tegutsevad liikmesriikide järelevalveasutused minu arvates funktsiooni poolest liidu institutsioonidena. Järelikult tuleb ka riikide keskpankade presidente, kes täidavad selle asutuse liikmete ülesandeid, pidada sellisteks institutsioonideks.[78]

124. Liikmesriikide järelevalveasutuste tegevuse ühtses järelevalvemehhanismis võib jagada kolme rühma. Esimesel juhul täidavad liikmesriikide järelevalveasutused neile riigisisese õigusega pandud ülesandeid valdkondades, mida ühtse järelevalvemehhanismi määrus ei hõlma (vt ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 1 viies lõik).

125. Teisel juhul täidavad nad küll ühtse järelevalvemehhanismi määrusega reguleeritud ülesandeid, kuid tegutsevad iseseisvalt. Sellesse rühma kuulub näiteks vähem oluliste krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve vastavalt järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõikele 6. Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõike 6 kohaselt vastutavad liikmesriikide järelevalveasutused ise kõigi asjakohaste järelevalveotsuste vastuvõtmise eest ja ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõike 5 punkti a kohaselt alluvad nad üksnes EKP üldistele juhistele.

126. Kolmandal juhul teevad liikmesriikide järelevalveasutused üksnes ettevalmistustööd EKP otsuse tegemiseks, ilma et nad teeksid iseseisvaid otsuseid, mis on EKP-le siduvad. Näide selle kohta Euroopa Kohtu praktikast on olulise osaluse lubamise menetlus vastavalt kapitalinõuete direktiivi artiklitele 22 ja 23 koostoimes ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 4 lõike 1 punktiga c ja artikliga 15.[79] Selle kohta on Euroopa Kohus märkinud, et liikmesriigi asutuse võimalik osalemine menetluses, mille tulemusena võetakse vastu EKP otsus, ei saa seada kahtluse selle määratlemist liidu aktiks.[80] Kuna EKP teostab üksi lõpliku otsuse vastuvõtmise pädevust, omistatakse talle selles olukorras seega liikmesriikide järelevalveasutuste tegevus.

127. Sellest tuleneb esiteks, et ainupädevus hinnata sellise otsuse õiguspärasust on Euroopa Kohtul ja seda ka osas, milles hinnata tuleb liikmesriigi järelevalveasutuse tegevust.[81] Teiseks peab see samal ajal tähendama, et nende asutuste sellega seotud tegevuse puhul kehtib liikmesriikides kohtulik puutumatus, sest neid tuleb funktsiooni poolest pidada EKP organiteks liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 22 esimese lõigu tähenduses. Vastasel korral võiksid seda tegevust hinnata liikmesriikide kohtud.[82]

128. Just selline on olukord krediidiasutuste tegevuslubade kehtetuks tunnistamise menetluse puhul ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 4 lõike 1 punkti a ja artikli 14 lõike 5 alusel koostoimes ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikliga 83, mida käesoleval juhul Trasta Komercbanka suhtes kohaldati. Olgugi et tegevusloa kehtetuks tunnistamine ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 14 lõike 5 alusel toimus FKTK ettepanekul, pidi EKP seda

78 Ühtse järelevalvemehhanismi määruse põhjenduse 13 kohaselt ei pea riiklikud pädevad asutused tingimata olema keskpangad, kuid paljudes liikmesriikides on see siiski nii. Läti puhul ei olegi järelevalve ühtses järelevalvemehhanismis mitte keskpanga, vaid FKTK pädevuses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel on keskpanga president siiski Läti õiguse kohaselt FKTK nõuandev liige.

79 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Berlusconi ja Fininvest (C-219/17, EU:C:2018:1023, punktid 43 ja 55).

80 Vt 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Berlusconi ja Fininvest (C-219/17, EU:C:2018:1023, punktid 43 ja 56).

81 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Berlusconi ja Fininvest (C-219/17, EU:C:2018:1023, punkt 57).

82 Vt selle kohta juba käesoleva ettepaneku punktid 65 ja 66.

ettepanekut küll täielikult arvesse võtma, kuid see ei olnud talle ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikli 83 lõike 1 kohaselt siduv. FKTK-l oli sellega seoses vaid teenindav ülesanne. Järelikult on ka FKTK tegevuse hindamiseks selles kontekstis ainupädevus Euroopa Kohtul. [83]

129. Selleks et teha kindlaks, kas süüdistatavale alates 4. novembrist 2014 süüks pandavad teod on seotud talle liidu õigusest tulenevate ülesannetega, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus seega kontrollima, kas talle pärast seda kuupäeva süüks pandud „nõustamistegevus" puudutas nõudeid, mille täitmata jätmise korral tuleb kõne alla krediidiasutuse tegevusloa kehtetuks tunnistamine ja millele oleks FKTK saanud seega tugineda, kui ta esitas ettepaneku ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 18 alusel koostoimes sama määruse artikli 14 lõikega 5.

130. Täpsemalt peab eelotsusetaotluse esitanud kohus näiteks uurima, kas süüdistusaktis nimetatud süüdistus seoses nõustamisega, mis puudutab aktsiakapitali nõutavat suurendamist olulise osaluse tagamiseks ja vajalikke meetmeid investorite (aktsionäride) kaasamiseks, oli seotud krediidiasutuste omakapitali nõuetega, mille täitmata jätmise korral saab krediidiasutuse tegevusloa näiteks kapitalinõuete direktiivi artikli 18 punkti d alusel kehtetuks tunnistada. Sama kehtib süüdistuse suhtes, mille kohaselt ei suutnud Trasta Komercbanka tagada Läti rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse seaduse nõudeid. Nimelt nähtub ühtse järelevalvemehhanismi määruse põhjendustest 28 ja 29, et finantssüsteemi kuritarvitamist rahapesu eesmärgil peab takistama üksnes riigisisene järelevalve. Kahtlus, et aktsionär tegeleb rahapesuga, on aga asjaolu, mis võib tegevusloa kehtetuks tunnistamisel rolli mängida. [84] Lisaks tuleb tegevusloa kehtetuks tunnistamine vastavalt kapitalinõuete direktiivi artikli 18 punktidele e ja f koostoimes sama direktiivi artikli 67 punktiga o kõne alla ka kohaldatava riigisisese õiguse rikkumise korral.

131. Sellega seoses tuleb selgitada, et olukord, kus panka „nõustab" isik, kes kuulub institutsiooni, kes on kohustatud pidevalt kontrollima, kas pank täidab nimetatud nõudeid – käesoleval juhul FKTK –, või peab lõppkokkuvõttes tuvastama nende täitmata jätmise – käesoleval juhul EKP nõukogu –, on just nende nõuete osas sisemiselt seotud selle institutsiooni ülesannetega isegi siis, kui sellega varjatakse asjaolusid, mis peaksid viima tegevusloa kehtetuks tunnistamiseni. On tõsi, et EKP nõukogu liikme niisugune tegevus võib endast kujutada kohustuse rikkumist, kuna ei ole ette nähtud, et EKP nõustaks krediidiasutusi, ja on võimalik, et süüdistatav rikkus seejuures seoses saadud teabega konfidentsiaalsusnõudeid. Just sel põhjusel on see aga eespool viidatud tähenduses seotud institutsiooni kuuluva isiku kohustustega, kuna hindamine, kas asjaomane tegevus oli tema kohustustega kooskõlas või vastuolus, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu, vaid lõppkokkuvõttes Euroopa Kohtu ülesanne. [85]

132. See tähendab, et EKP-le tuleb sellega seoses esitada liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 17 teise lõigu alusel puutumatuse äravõtmise taotlus. [86]

133. Erinevalt sellest, mida näib kaaluvat eelotsusetaotluse esitanud kohus oma viiendas eelotsuse küsimuses, ei luba sedastus, et seos süüdistatavale liidu õigusest tulenevate ametikohustuste täitmisega on olemas, teha järeldusi selle kohta, kas liidul on huvi tema kohtuliku puutumatuse vastu. Seda seetõttu, et esiteks ei ole olukorras, kus ei esine mingit seost liidu ülesannetega, üldse

[83] Vt samamoodi 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Berlusconi ja Fininvest (C-219/17, EU:C:2018:1023, punkt 57).

[84] Vt *EZB, Leitfaden zur Beurteilung von Zulassungsanträgen, Zulassungsanträge im Allgemeinen*; 2., muudetud trükk, jaanuar 2019, lk 29.

[85] Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 108.

[86] Vt selle protsessi kohta käesoleva ettepaneku punkt 99.

immuniteeti, mis tuleks ära võtta. Teisest küljest ei ole puutumatuse äravõtmine liidu huvidega vastuolus alati, kui nõutav seos on olemas. Vastasel korral ei oleks selle äravõtmine kunagi võimalik.

134. Teisisõnu on täiesti mõeldav – ja arvestades EKP seisukohta käesolevas menetluses koguni tõenäoline –, et EKP võtab süüdistatavalt puutumatuse ära ja seejärel ei ole Lätis kriminaalmenetluse läbiviimiseks enam ühtegi takistust. Juhul kui EKP peaks vastupidi oodatule puutumatuse äravõtmisest keelduma, võib eelotsusetaotluse esitanud kohus saata selle otsuse uuesti Euroopa Kohtule läbivaatamiseks. [87]

c) Vahejäreldus

135. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu teatavaks tehtud faktiliste asjaolude kohaselt puudub seos süüdistatavale enne 4. novembrit 2014 süüks pandavate tegude ja talle liidu õigusest tulenevate ülesannete vahel, mida ta täitis EKP üldnõukogu või EKP nõukogu liikmena. Ajavahemikul alates ühtse järelevalvemehhanismi jõustumisest 4. novembril 2014 on olemas seos talle liidu õigusest tulenevate ülesannetega, mida ta täitis EKP nõukogu ja FKTK kui „riikliku pädeva asutuse" liikmena ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 2 punkti 2 tähenduses, kui Trasta Komercbanka nõustamine, mida süüdistatavale süüks pannakse, puudutas nõudeid, mis võivad olla asjakohased krediidiasutuse tegevusloa kehtetuks tunnistamisel. Selle kindlakstegemine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

C. ELTL artiklis 130 kehtestatud nõuded (viies eelotsuse küsimus)

136. Tekib siiski küsimus, kas tuginedes ELTL artiklile 130, mis sätestab EKP, riikide keskpankade ja nende otsuseid tegevate organite liikmete sõltumatuse, võib anda riikide keskpankade presidentidele kaugemale ulatuva immuniteedi. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma viienda eelotsuse küsimusega teada, kas liidu õigusega on vastuolus toimingud, mida tehakse riigi keskpanga presidendi suhtes algatatud kriminaalmenetluses, mis ei ole seotud talle liidu õigusest tulenevate ülesannetega.

137. ELTL artikli 130 kohaselt ei või selles sättes nimetatud organid ja isikud saada juhiseid muudelt asutustelt ning neid ei või püüda mõjutada nende ülesannete täitmisel. EKP, riikide keskpankade ja nende otsuseid tegevate organite liikmete sõltumatus on aluslepingute seisukohast hädavajalik tingimus selleks, et säilitada hindade stabiilsus, mis on EKPSi peamine ülesanne. [88]

138. Kõnealust sõltumatust võivad aga kahjustada ka riigisisesed kohtueelsed menetlused või kriminaalmenetlused ja riigi kohaldatud tõkendid riigi keskpanga presidendi suhtes seoses puhtalt riigisiseste ülesannetega või isegi väljaspool tema ametiülesandeid. Sellest tuleneda võiv poliitiline surve või selle isiku tegevuse takistamine – näiteks tema vahistamise korral – võib kahjustada tema sõltumatut tegutsemist ülesannete täitmisel EKPSi raames. [89]

87 Vt selle kohta eelkõige käesoleva ettepaneku punkt 83 ja punkti 106 lõpuosa.

88 Vt selle kohta minu ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:641, punkt 59) ning kohtuasjas Rimšēvičs *vs.* Läti ja EKP *vs.* Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2018:1030, punktid 5 ja 76).

89 Vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs.* Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punktid 52, 61 ja 73).

139. Seda arvestades võib olla asjakohane anda EKP otsustusorganite liikmetele eelkõige riigi kohaldatud tõkendite eest ulatuslikum kaitse, mis ei piirdu ainult neile liidu õigusest tulenevate ülesannetega. Seda seetõttu, et sõltumatust käsitlevate normide eesmärk on sisuliselt kaitsta EKPSi igasuguse poliitilise surve eest, et ta saaks tulemuslikult taotleda oma ülesannetega seotud eesmärkide tõhusat saavutamist. [90]

140. Selline isikupuutumatus ei ole liidu õiguses täiesti tundmatu. Nii on Euroopa Kohtu kohtunikel ja kohtujuristidel kohtulik puutumatus Euroopa Kohtu põhikirja artikli 3 esimese lõigu esimese lause ja artikli 8 kohaselt, kusjuures privileegide ja immuniteetide protokolli artikkel 20 neid sätteid ei mõjuta. Erinevalt diplomaatilisest puutumatusest on Euroopa Kohtu liikmetel puutumatus isegi liikmesriigis, kes on teinud ettepaneku nende ametisse nimetamiseks. Selle eesmärk on tagada Euroopa Kohtu liikmete erapooletuse eriline kaitse. [91]

141. Siiski ei ole ette nähtud, et keskpankade presidentide puutumatus ulatuks kaugemale liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktist a, kuigi protokoll jätab selle võimaluse sõnaselgelt lahtiseks. [92]

142. See ei ole ka vajalik.

143. Mis puudutab puhtalt riigisiseseid ülesandeid, siis tagab juba eespool mainitud ulatuslik kohustus teha lojaalset koostööd, [93] et EKP-le antakse liikmesriigi asutuste võimalikust uurimistegevusest varakult teada ja tal on võimalik kontrollida, kas see võib kahjustada tema toimimist või sõltumatust. Seda seetõttu, et erandit, mis puudutab asjaomase liidu institutsiooni kaasamist juhtudel, kus ilmselgelt puudub seos asjaomasele isikule liidu õigusest tulenevate ülesannetega, võib keskpanga presidendi puhul äärmisel juhul kohaldada selliste tegevuste suhtes, mis ilmselgelt ei ole seotud tema ametikohustustega. [94] Niipea kui teatud tegu näib olevat seotud ametikohustuste täitmisega, on liikmesriigi õiguskaitseasutused kohustatud kaasama EKP. [95]

144. Seevastu juhul, kui esineb oht, et kriminaalmenetlus algatatakse üksnes toimingute tõttu, mida ei ole tehtud ametikohustuste täitmisel, ei ole *prima facie* selge, miks peaks keskpanga presidendil olema ainuüksi oma seisundi tõttu esialgu puutumatus.

145. Sellega seoses tuleb rõhutada, et kartus poliitilistel motiividel kriminaalvastutusele võtmise või kohtumenetluste algatamise kui survevahendi ees ei saa õigustada keskpanga presidendi isiku puutumatust. Liit on õigusel rajanev liit, mis põhineb ELL artiklis 2 nimetatud väärtustel, mis on

90 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 40) ning 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 47).

91 Vt Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 2 viidatud vanne.

92 Vt viide protokolli artikli 22 esimeses lõigus, mille kohaselt ei piirata EKPSi ja EKP põhikirja kohaldamist. See ei näe – erinevalt Euroopa Kohtu põhikirjast – EKP otsuseid tegevate organite liikmetele siiski ette protokollist kaugemale ulatuvat puutumatust.

93 Vt selle kohta eelkõige käesoleva ettepaneku punktid 81–84.

94 Vt käesoleva ettepaneku punkt 81.

95 Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 113.

kõikidel liikmesriikidel ühised.[96] Nende väärtuste hulka kuulub eelkõige õigusriigi põhimõte. See tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist ja eelkõige liikmesriikide kohtute vahelist vastastikust usaldust.[97]

146. Siiski tuleb möönda, et eelkõige olukord, kus keskpanga president vahistatakse – ükskõik millises kontekstis, st isegi juhul, kui see ei ole õigusvastane –, võib kahjustada sõltumatust ELTL artikli 130 tähenduses. Selle kohta on Euroopa Kohus juba märkinud, et EKP nõukogu liikme pikaajaline puudumine võib oluliselt kahjustada selle EKP põhiorgani korrakohast toimimist.[98]

147. Euroopa Kohus on sellega seoses siiski ka leidnud, et sõltumatuse niisuguse kahjustamise vältimise vahend ei ole mitte puutumatus, vaid EKPSi ja EKP põhikirja artiklis 14.2 ette nähtud õiguskaitsevahend.[99]

148. Viidatud sätte kohaselt võib riigi keskpanga presidendi ametist vabastada ainult juhul, kui ta ei vasta enam tingimustele, mis on vajalikud tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsises üleastumises. Euroopa Kohtu praktikast nähtub selle kohta, et see säte kehtib kõigi meetmete suhtes, mis viib *de facto* selleni, et keskpanga president ei saa oma ametikohustusi täita.[100] Seda arvestades näib, et keskpanga presidendi vahi alla võtmine ükskõik millises kontekstis on põhimõtteliselt välistatud juba EKPSi ja EKP põhikirja artikli 14.2 alusel. Erandid tulevad kõne alla üksnes eriti tõsiste üleastumiste korral.

149. Ka eriti tõsise üleastumise korral on liikmesriikide asutused siiski EL lepingu artikli 4 lõike 3 kohaselt kohustatud EKPd viivitamata teavitama, et tagada ELTL artikli 130 täielik õigusmõju. Sellest tulenevalt võib EKP kasutada EKPSi ja EKP põhikirja artiklis 14.2 ette nähtud õiguskaitsevahendit, kui ta leiab, et kõnealune tõkend kahjustab põhjendamatult tema sõltumatust. Sellega seoses võib ta saavutada isegi ajutiste meetmete kohaldamise liikmesriigi õiguskaitseorganite suhtes.[101] Sellisel juhul kontrollib Euroopa Kohus eelkõige seda, kas esineb piisavalt kaudseid tõendeid, mis annavad alust eeldada, et asjasse puutuv keskpanga president on süüdi tõsises üleastumises.[102] Kui see aga on nii, siis ei ole arusaadav, miks tuleks seada EKP nõukogu nõuetekohane toimimine kõrgemale liikmesriigi õiguspärastest õiguskaitsehuvidest.

150. EKPSi ja EKP põhikirja artiklis 14.2 antud tagatised koostoimes liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artiklis 18 ja ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö kohustusega, mille järgimise võib vajaduse korral saavutada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlusega,[103] tagavad seega lõppkokkuvõttes piisava kaitse EKP, riikide keskpankade ja nende

96 Diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni kontekstis on lähtekoht teistsugune. Valitseva arvamuse kohaselt ei saa diplomaatilise puutumatuse tavapäraste põhjendustega – esindamisteooria, eksterritoriaalsusteooria ja funktsiooniteooria – õigustada ulatuslikku isiku puutumatust, nagu seda näeb ette diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni artikli 31 lõige 1, vt nt Ross, „Rethinking Diplomatic Immunity: A Review of Remedial Approaches to Address the Abuses of Diplomatic Privileges and Immunities", *American University International Law Review. 4*, no. 1 (1989), 173 (179 ja 180); Maginnis, „Limiting Diplomatic Immunity: Lessons Learned from the 1946 Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations", 28 Brook. J. Int'l L. (2003), 989 (992). Sel põhjusel võib eeldada, et ulatusliku diplomaatilise puutumatuse eesmärk on vältida diplomaatide poliitilist tagakiusamist või nende survevahendina kasutamist, vt Maginnis, *ibid*., (996).

97 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 30); 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 35) ja 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola (Poola kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 43).

98 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 73).

99 Vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punktid 48 ja 61).

100 Vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punktid 52, 61 ja 73).

101 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punktid 73 ja 74).

102 Vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 92).

103 Vt 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 111 jj).

liikmete sõltumatuse kahjustamise eest seoses puhtalt riigisiseste ja väljaspool ametikohustusi täidetavate ülesannetega, millest tulenevalt ei ole vaja anda asjaomastele isikutele liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sõnaselgelt nimetatud puutumatusest kaugemale ulatuvat puutumatust.

151. Seega on liikmesriikide keskpankade juhatajatel ainult selline puutumatus, mis on ette nähtud liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a.

D. Puutumatuse rikkumise õiguslikud tagajärjed (kolmanda eelotsuse küsimuse teine osa)

152. Kolmanda eelotsuse küsimuse teises osas soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas võib kasutada tõendeid, mille saamisel on rikutud liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sätestatud puutumatust. Siinkohal tulevad eelkõige kõne alla sellisel ülekuulamisel või läbiotsimisel saadud tõendid, mida ei oleks eespool esitatud kaalutluste kohaselt võinud korraldada enne seda, kui asjaomane institutsioon on puutumatuse ära võtnud.[104]

153. Sellega seoses esinevad juba kahtlused küsimuse selle osa hüpoteetilisuse suhtes. Nimelt ei sisalda eelotsusetaotlus ühtegi viidet sellele, milliseid põhikohtuasja lahendamise seisukohast asjakohaseid tõendeid on kõnealust puutumatust rikkudes kogutud.

154. Seoses võimaliku tõendite kasutamise keeluga tuleb igal juhul uuesti viidata immuniteedi äravõtmise menetlusele. Niipea kui puutumatus on ära võetud, ei ole tõendite kogumine põhimõtteliselt enam vastuolus liidu huvidega liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 17 esimese lõigu tähenduses. Kuna aga protokoll tõendite kogumise küsimust ei käsitle, siis kehtib selle puhul liikmesriikide menetlusautonoomia.[105] See tähendab, et põhimõtteliselt on kohaldatavad riigisisesed õigusnormid, mida kohaldatakse sarnastel juhtumitel õigusvastaselt kogutud tõendite kasutamise küsimuse suhtes (võrdväärsuse põhimõte). Seejuures peavad liikmesriigi kohtud siiski tagama, et ei kahjustataks liidu privileegide ja immuniteetide protokolli eesmärke (tõhususe põhimõte).

VI. Ettepanek

155. Eelnevale tuginedes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Liikmesriikide keskpankade presidendid kuuluvad vastavalt liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 22 esimesele lõigule koostoimes sama protokolli artikli 11 punktiga a selle protokolli kohaldamisalasse, kui nad täidavad EKPSi või pangandusliidu raames ametiülesandeid, seda eelkõige EKP üldnõukogu või EKP nõukogu liikmetena. Kui liikmesriigi keskpank on riiklik pädev asutus järelevalvemehhanismi määruse artikli 2 punkti 2 tähenduses või kui liikmesriigi keskpanga president on riigisisese õiguse kohaselt selle asutuse liige, kuulub liikmesriigi keskpanga president kõnealuse protokolli artikli 22 esimese lõigu kohaselt liidu privileegide ja immuniteetide protokolli kohaldamisalasse ka siis, kui kõnealune asutus teeb

[104] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 72.

[105] Vt selle kohta ka 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Junqueras Vies (C-502/19, EU:C:2019:1115, punkt 93) ning minu ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, ECLI:EU:C:2020:641, punkt 83).

ettevalmistavaid toiminguid EKP ainuotsustuspädevusel põhinevas menetluses. Puutumatus ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes jääb asjaomasele isikule ka pärast tema ametist lahkumist.

2. „Ametikohustuste täitmisel tehtud tegudeks" liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punkti a tähenduses tuleb pidada selliseid tegusid, mis vahetust sisemisest suhtest tulenevalt moodustavad vältimatu osa institutsioonidele usaldatud ülesannetest ja mis seega oma olemuselt väljendavad viidatud sättes nimetatud isiku osalemist selle institutsiooni ülesannete täitmisel, mille liige ta on. Nii on see juhul, kui sellise teo kohtulik kontroll nõuab asjaomase institutsiooni või selle teenistujate kohustuste hindamist, mis kuulub Euroopa Kohtu ainupädevusse.

3. Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sätestatud kohtuliku puutumatusega liikmesriikides on vastuolus, kui viidatud artiklis nimetatud isiku suhtes algatatakse seoses ametikohustuste täitmisel tehtud tegudega kohtumenetlus või kohaldatakse riigi tõkendeid enne seda, kui liidu institutsioonilt, millesse kõnealune isik kuulub, on saadud nõusolek. Viidatud säte ei takista siiski üldiselt selliste tegude suhtes kohtueelse menetluse algatamist ja läbiviimist.

4. Tõendite suhtes, mille kogumisel on rikutud liidu privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 11 punktis a sätestatud puutumatust, kohaldatakse õigusvastaselt kogutud tõendite kasutamist käsitlevaid riigisiseseid õigusnorme, arvestades seejuures võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet.